

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**METODIKA PROVÁDĚNÍ NEPOŽÁRNÍCH EVAKUACÍ
V MASOVĚ NAVŠTĚVOVANÝCH BUDOVÁCH**

Autor práce: Zdeněk Čtverák
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: kombinovaná
Vedoucí práce: doc. RNDr. Dana Procházková, PhD., DrSc.
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2011

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu literatury uvedeném v předložené práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění.

vlastnoruční podpis autora bakalářské práce

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucí bakalářské práce doc. RNDr. Daně Procházkové, PhD., DrSc. za cenné rady, připomínky a trpělivost při metodickém vedení předložené práce.

ABSTRAKT

ČTVERÁK, Z. *Metodika provádění nepožárních evakuací v masově navštěvovaných budovách : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2011. 65 s. Vedoucí bakalářské práce doc. RNDr. Dana Procházková, PhD., DrSc.

Klíčová slova: evakuace, odezva, plán evakuace, nouzová situace, pohroma, obchodní centrum

Předložená práce se zabývá odezvou na nouzové situace, které se vyskytují, a které lze očekávat v masově navštěvovaných budovách ve větším rozsahu v souvislosti se současně dominantní hrozbou, kterou jsou teroristické útoky. Sleduje problematiku obchodních center se zaměřením na činnost při evakuaci, která je, vedle varování, zásadním prostředkem pro ochranu lidí v případě výskytu závažných nouzových situací. Předložená práce se v souladu se současným poznáním soustřeďuje na příčiny, tj. na možné pohromy, protože prevence vůči příčinám je podstatně účinnější než pouhé zvládnání následků, kterými jsou mimořádné události, které jsou předmětem některých legislativních předpisů a politických dokumentů.

K zajištění ochrany lidí jsou v práci zpracovány postup evakuace, plán evakuace, nácvik evakuace a systém odpovědnosti za evakuaci a její přípravu.

Komplexní zpracování problematiky výrazně usnadňuje rozhodování odpovědných osob za bezpečnost návštěvníků a zaměstnanců obchodních center.

ABSTRACT

ČTVERÁK, Z. *Methodology of Performance of No Fire Evacuations in Mass Visitant Buildings: Bachelor's Thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2011. 65 p.

Supervisor Assoc. Prof., Dr. Dana Procházková, PhD., D.Sc.

Key words: Commercial Centre. Disaster. Emergency. Evacuation. Evacuation Plan. Response.

The present Bachelor's thesis deals with the response to emergency situations that occur and that may be expected in mass visitant buildings in more great extent in connection with simultaneously dominant threat that there are terrorist attacks. The issue of the commercial centers of activity focuses on the evacuation procedure, which alongside the warning, is an essential means to protect people in case of serious emergencies. The present work in harmony with recent cognition concentrates to causes, because prevention against causes is substantially effective than poor fight with consequences by which there are extraordinary events are a subject of some legislative rules and political documents.

For ensuring the people protection there are in work processed a procedure of evacuation, evacuation plan, evacuation training and responsibility system for the evacuation and its preparation.

Complex processing the problem distinctly facilitates the decision-making the persons responsible for the safety of visitors and employees of commercial centers.

OBSAH

ÚVOD	7
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	9
1.1 Cíle	9
1.2 Metodika	9
2 PŘEHLED SOUČASNÉ SITUACE V PROBLEMATICE	10
2.1 Masově navštěvovaný objekt	10
2.2 Evakuace	10
2.3 Rozdělení evakuací	12
2.4 Plánování evakuace	13
2.5 Současná legislativa v oblasti	15
3 DATA	23
3.1 Obchodní centrum	23
3.1.1 Úvod k popisu	23
3.1.2 Popis obchodního centra	24
3.2 Pohromy	25
3.2.1 Obecně o pohromách	25
3.2.2 Dopady pohrom	28
3.2.3 Analýza pohrom	29
3.3 Soubor pohrom, které ohrožují obchodní centrum	31
3.4 Výhrůžka bombou	32
3.5 Panika a davová psychóza	33
4 METODY POUŽITÉ K ZÍSKÁNÍ VÝSLEDKŮ	34
4.1 Metody obecně	34
4.2 Kontrolní seznamy	35
5 ZPRACOVÁNÍ DAT	37
5.1 Legislativa	37
5.1.1 Vyhodnocení údajů v legislativě	37
5.1.2 Výsledky analýzy legislativy zaměřené na evakuaci a náležitosti s ní spojené	40
5.2 Metodika plánování evakuace	41
5.2.1 Výsledky bezpečnostní prohlídky	41
5.3 Evakuační plán pro nouzové situace	43
5.4 Systém nácviku evakuace	49
5.5 Systém vzdělávání zaměstnanců	50
5.6 Metodika provádění evakuace	53
ZÁVĚR	58
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	59

ÚVOD

Člověk touží žít v bezpečí. Bezpečí je základní lidská potřeba, potřeba nižšího řádu. Do této oblasti si jedinec zařazuje ochranu před tělesným poškozením, nemocí a neočekávanými pohromami. Aby jedinec mohl žít v bezpečí, aby se mohl dále rozvíjet, musí společnost vyvinout určité úsilí, přijmout určitá pravidla a připravit nástroje, aby bezpečnost a rozvoj celého lidského systému byla zachována.

Zpráva, která byla přijata na půdě OSN v roce 1994, „Human Development Report“, zavedla pojmy **lidské bezpečí** (Human Security) a **lidská bezpečnost** (Human Safety). PROCHÁZKOVÁ¹ její závěry shrnuje takto: *lidské bezpečí* je chápáno jako *pocit bez obav a nedostatku* a *lidská bezpečnost* je pak chápána jako *opatření, která jsou zaměřena komplexně, tj. nejen na ztrátu obav ze zbraní a války, ale i na zajištění lidské důstojnosti a kvality lidského života*. Tato zpráva formuluje jako jeden ze základních znaků lidské bezpečnosti, tj. že lidská bezpečnost je zaměřena na lidi, nikoliv na zvládnutí pohrom všeho druhu a na rizika a hrozby z nich vyplývající, což znamená, že cílem je ochrana před škodlivými jevy každodenního života, tj. před pohromami všeho druhu.

Přestože člověk touží žít v bezpečí, je to jeho přirozenou potřebou, je neustále obklopen nebezpečími, která pro něho představují rizika, jednak plynoucí z přírody, která můžeme ovlivnit jen částečně, a rizika způsobená úmyslně či z nedbalosti lidským jednáním. Tato nebezpečí mohou člověka ohrozit ve formě pohrom, vyústit v nouzové situace, na které musí být člověk připraven, aby jim mohl čelit.

Předložená práce se soustředí na možné pohromy, tj. nejen mimořádné události, které jsou předmětem politických dokumentů.

¹ PROCHÁZKOVÁ, D. *Strategie řízení bezpečnosti a udržitelného rozvoje území*. Praha, 2007, s. 9.

Bezpečnost v dnešním pojetí, tj. integrální-komplexní-celková, je chápána jako systémový, pro-aktivní a strategický nástroj, tj. jako soubor opatření a činností, kterými se zajišťuje bezpečí a udržitelný rozvoj lidského systému. Bezpečnost místa, osob a systémů je inherentní součástí takto definované bezpečnosti. Je známá pod pojmem BOZP a zahrnuje prevenci, připravenost, odezvu a obnovu.

Předložená práce se soustředí na činnost evakuace, která je, vedle varování, zásadním prostředkem pro ochranu lidí v případě výskytu závažných nouzových situací.

Obchodní centra se stala jedním z fenoménů poslední doby. Nakupování a využívání služeb v nich provozovaných se stalo pro mnohé jedince součástí životního stylu. Všichni tito lidé také touží žít v bezpečí. A je právě úkolem pracovníků odpovědných v obchodních centrech za bezpečnost, jim bezpečí zajistit. K jejich správnému rozhodování v nouzových situacích se snaží přispět i předložená práce.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

1.1 CÍLE

Cílem předložené práce je popsat integrální bezpečnost, zasadit BOZP do integrální bezpečnosti, popsat cíle, úkoly, prostředky, síly a zdroje odezvy a následně se zabývat možnými způsoby evakuace z objektů s velkým množstvím lidí. K ochraně lidí navrhnout plán a metodiku evakuace, nácvik evakuace a systém odpovědnosti za provádění evakuace a její přípravu.

1.2 METODIKA

Metodologický přístup k řešení sledované problematiky bude prováděn pomocí kvalitativní výzkumné strategie. Významný metodolog Creswell definoval kvalitativní přístup takto: *„Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků a provádí zkoumání v přirozených podmínkách“*.²

Práce byla zpracována postupem, který prokazatelným způsobem dokumentuje získání a ověření správných výsledků, tj. kromě obecných kapitol její struktura se skládá z kapitol obsahujících:

Přehled současné situace v problematice, tj. rešerše dosavadních poznatků, sběr dat z odborné literatury zaměřené na řešený výzkumný problém.

Data, tj. popis dat, která jsou v práci použita pro získání výsledků.

Metody použité k získání výsledků, tj. obecný popis výzkumných strategií.

Zpracování dat, tj. především vyhodnocení výsledků, jejich interpretace, vytvoření Metodiky plánování evakuace, Evakuačního plánu, systému vzdělávání, Matic odpovědnosti a vlastní Metodiky provádění evakuace.

Na závěr je připojen seznam použité literatury.

² HENDL, J. *Kvalitativní výzkum : základní metody a aplikace*. Praha, 2005, s. 50.

2 PŘEHLED SOUČASNÉ SITUACE V PROBLEMATICE

2.1 MASOVĚ NAVŠTĚVOVANÝ OBJEKT

Předložená práce má ve svém názvu dva základní pojmy. Prvním je pojem „*masově navštěvované objekty*“. Pokud přijmeme význam slova masa vyjádřený v „Ottově slovníku naučném“, kdy masa znamená mj. „*spousta neb hromada něčeho*“, či „*Slovníku cizích slov*“, který jeho význam vykládá jako „*velký shluk hmoty, dav*“, můžeme do této oblasti zařadit veškeré objekty, které jsou navštěvovány velkým množstvím lidí, v některých případech skutečně davy lidí, kteří sem docházejí za svou povinností, zábavou, potřebou apod. Jedná se především o nemocnice, školy, divadla, kina, velké obytné komplexy, plavecké stadiony, sportovní stadiony, sportovní haly, koncertní sály apod. Do této kategorie rozhodně patří i obchodní či nákupní centra, kterými se právě zabývá předložená práce.

Druhým základním pojmem této práce je slovo „*evakuace*“, která je zásadním prostředkem pro ochranu lidí v případě výskytu závažných nouzových situací, a je právě stěžejním tématem předložené práce.

2.2 EVAKUACE

Evakuace je zásadním prostředkem pro ochranu lidí v případě výskytu závažných nouzových situací. Nemusí se týkat jen ochrany obyvatel při přírodních katastrofách, ale i při únicích nebezpečných látek při průmyslových haváriích, povodních, teroristických útocích apod.

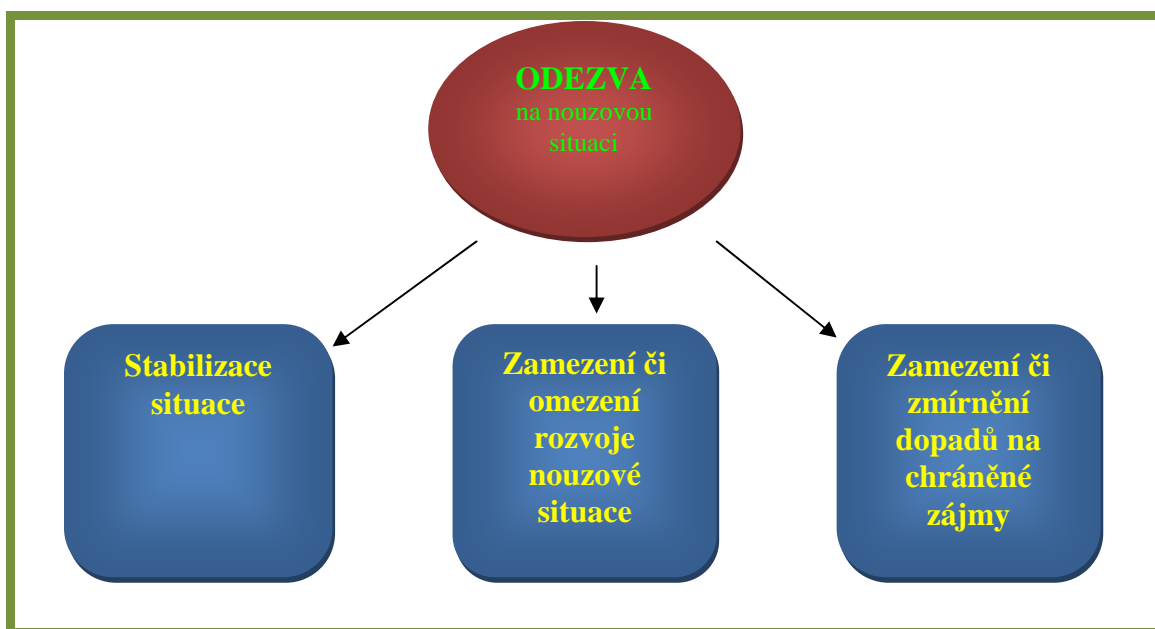
KROUPA³ upozorňuje na skutečnost, že evakuace je krajní ochranné opatření, které je možno realizovat jen tehdy, pokud pro něj existují vhodné podmínky, a je možno jej provést s relativně nízkým rizikem jen tehdy, pokud je evakuace řádně naplánována a aktivně prováděna. KROUPA⁴ ji také spojuje s pojmem **varování**, což je komplexní souhrn organizačních, technických a provozních opatření zabezpečujících včasné předání varovné informace o reálně hrozící nebo již vzniklé mimořádné události, vyžadující realizaci opatření na ochranu obyvatelstva (návštěvníků obchodního centra), a pojmem **vyrozumění**, což je komplexní souhrn organizačních,

³ KROUPA, M. *Průmyslové havárie*. Praha, 2007, s. 119.

⁴ KROUPA, M. *Ochrana obyvatelstva*. Praha, 2006, s. 19 a 21.

technických a provozních opatření zabezpečující včasné předání informací o hrozící nebo již vzniklé mimořádné události složkám IZS, orgánům územní samosprávy a státní správy, právníkům a podnikajícím fyzickým osobám podle havarijních nebo krizových plánů (krizovému štábu obchodního centra). Podle REKTOŘÍKA⁵ patří evakuace mezi nejdůležitější opatření ochrany obyvatelstva v rámci tzv. „kolektivní ochrany“. Definici evakuace najdeme v mnoha dalších předpisech, např. ČSN 27 4014 ji definuje: *Evakuace je řádný odchod do bezpečného místa při požáru nebo jiném ohrožení.* Vyhláška MV č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva Část čtvrtá „Způsob provádění evakuace a jejího všestranného zabezpečení“ ji definuje v § 12 s tím že, „*evakuací se zabezpečuje přemístění osob, zvířat, předmětů kulturní hodnoty, technického zařízení, případně strojů a materiálu k zachování nutné výroby a nebezpečných látek z míst ohrožených mimořádnou událostí*“.

Vlastní evakuaci můžeme zařadit pod jednu z činností **odezvy**. PROCHÁZKOVÁ⁶ odezvu definuje jako provedení souboru opatření a činností, který vede ke zvládnutí nouzové situace, tj. k stabilizaci situace v postižené oblasti a jejím okolí, zamezení či alespoň omezení dalšího rozvoje nouzové situace a zamezení či alespoň zmírnění dopadů na lidi, majetek, životní prostředí, lidskou společnost, technologie a infrastrukturu. Grafické znázornění odezvy je na obrázku č. 1.

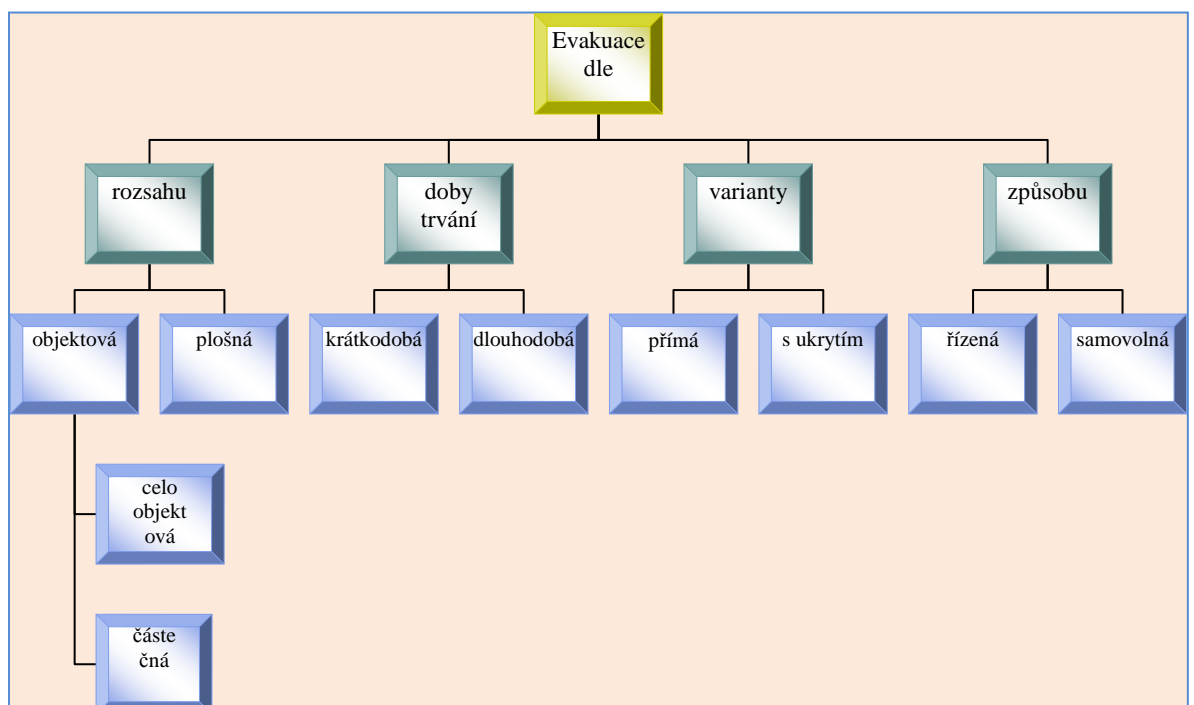
Obrázek č. 1 – odezva na nouzovou situaci. Zdroj: PROCHÁZKOVÁ, D., ŠESTÁK, B. *Lidská bezpečnost*. Upraveno autorem.

⁵ REKTOŘÍK, J. a kolektiv. *Krizový management ve veřejné správě*. Praha, 2004, s. 122.

⁶ PROCHÁZKOVÁ, D., ŠESTÁK, B. *Lidská bezpečnost*. Praha, 2007, s. 17.

2.3 ROZDĚLENÍ EVAKUACÍ

KROUPA⁷ rozděluje a blíže specifikuje jednotlivé druhy evakuací takto: **Evakuace objektová** zahrnuje evakuaci osob jedné nebo malého počtu budov, přičemž rozhodnutí o nařízení evakuace přísluší vlastníkovvi objektu, v některých případech pak veliteli zásahu. **Evakuace plošná** pak zahrnuje evakuaci obyvatelstva z většího urbanistického celku, kdy rozhodnutí přísluší představitelům státní správy či samosprávy. **Evakuace krátkodobá** nevyžaduje pro obyvatelstvo dlouhodobé opuštění objektu (domova), jde řádově o hodiny. **Evakuace dlouhodobá** vyžaduje pobyt více než 24 hodin mimo domov, pro obyvatelstvo je zajištěno přechodné náhradní ubytování. V potřebném rozsahu jsou prováděna opatření k zajištění nouzového přežití obyvatelstva. **Evakuace přímá** se provádí bez předchozího ukrytí evakuovaných osob. **Evakuace s ukrytím** se provádí po předchozím ukrytí evakuovaných osob a po snížení prvotního nebezpečí. **Evakuace samovolná** probíhá formou neřízeného procesu a obyvatelstvo při úniku před nebezpečím jedná podle vlastního uvážení. **Evakuace řízená** je v obchodních centrech nejčastější, jde o proces řízený pracovníky odpovědnými za správné provádění evakuace, jedná se o řízené vyklizení celého objektu. Rozdělení evakuací nám ukazuje obrázek č. 2.

Obrázek č. 2 – rozdělení evakuací. Zdroj: KROUPA, M., ŘÍHA, M. *Ochrana obyvatelstva*. Upraveno autorem.

⁷ KROUPA, M., ŘÍHA, M. *Ochrana obyvatelstva*. Praha, 2006, s. 38-39.

2.4 PLÁNOVÁNÍ EVAKUACE

Plánování obecně je rozhodovací proces volby cílů a prostředků jejich dosažení. Smyslem plánování je stavění mostů mezi tím, kde jsme a tím, kam se chceme dostat. **Je nejdůležitější manažerskou funkcí**, protože je východiskem pro všechny ostatní činnosti.

Plánování předchází realizaci všech dalších následných funkcí, protože zahrnuje stanovení cílů. Plánování však není, jak upozorňuje PROCHÁZKOVÁ⁸, sestavení hierarchického souboru příkazů, které se mají bezmyšlenkovitě plnit, je to tvůrčí činnost, která má stanovit reálný cíl a určit nejvhodnější způsob jeho dosažení. PROCHÁZKOVÁ⁹ dále uvádí, že základními druhy plánování, které podporují základní úroveň řízení, jsou bezpečnostní plánování, nouzové plánování a krizové plánování.

Výsledkem plánování je plán. Plán představuje jakýkoliv promyšlený, uvědomělý postup budoucích činností, který má obecně podobu poslání, cíle, strategie, taktiky, postupu, pravidel, programu a rozpočtu. V našem případě tedy evakuační plán či plán evakuace v nouzových situacích.

Je nutné si však uvědomit, že přestože máme vytvořený sebelepší plán, úloha lidského faktoru a jeho schopnost improvizace ve vypjatých situacích je nezastupitelná. To se ukázalo i při havárii v Three Mile Island (29. 3. 1979), kdy jak uvádí ZELINSKY¹⁰, v okamžiku pravdy (*“when the moment of truth arrived”*), plány (včetně evakuačních) sice existovaly, ale odpovědní ředitelé a státní orgány se do místa jejich uložení nemohli dostat, a zmatený občan byl do značné míry ponechán, aby se postaral sám o sebe.

Pojem **plán evakuace** je obsažen v několika právních předpisech a můžeme jej obecně definovat jako **soubor opatření** (postupů a činností), **pomocí kterých se zajišťuje přemístění osob** (návštěvníků, zaměstnanců nájemců, personálu apod.) **z místa dotčeného nebo ohroženého pohromou v obchodním centru do bezpečného místa, neohroženého pohromou.**

⁸ PROCHÁZKOVÁ, D. *Bezpečnostní plánování (územní, nouzové a krizové plánování)*. České Budějovice, 2009, s. 76.

⁹ tamtéž. s. 76.

¹⁰ ZELINSKY, W. *The emergency evacuations of cities : a cross-national historical and geographical study*. Maryland, 1991, s. 246.

Plán evakuace se dělí na textovou a grafickou část a musí minimálně obsahovat:

- **Textová část**

- zásady provádění evakuace
- rozsah evakuačních opatření a pořadí evakuace
- zabezpečení evakuace (pořádkové, zdravotní)
- orgány pro řízení evakuace a způsob jejich vyrozumění
- rozdělení odpovědnosti za provedení evakuace

- **Grafická část**

- plány budov, oblastí a úseků (včetně vyznačení uzávěrů důležitých medií)
- vyznačení evakuačních tras
- shromaždiště osob

Je také nutné, jak uvádí PROCHÁZKOVÁ¹¹, aby každý plán byl přehledný a aby byl pravidelně aktualizován a procvičován, kdy se ve světě osvědčilo každého půl roku procvičit plán na papíře a jednou ročně nácvičem.

Bohužel ne všechny organizace si uvědomují nutnost aktualizace evakuačních plánů a potřeby nácvičku evakuačních postupů. Potvrzuje to i DRABKOVA studie¹², kdy zkoumal problematiku spojenou s evakuací na vzorku 185 amerických firem, a došel k závěru, že méně než jedna čtvrtina firem (22%) uvedla, že jejich plány jsou každoročně revidovány, a jen velmi málo z nich (5%) provádí každoroční cvičení.

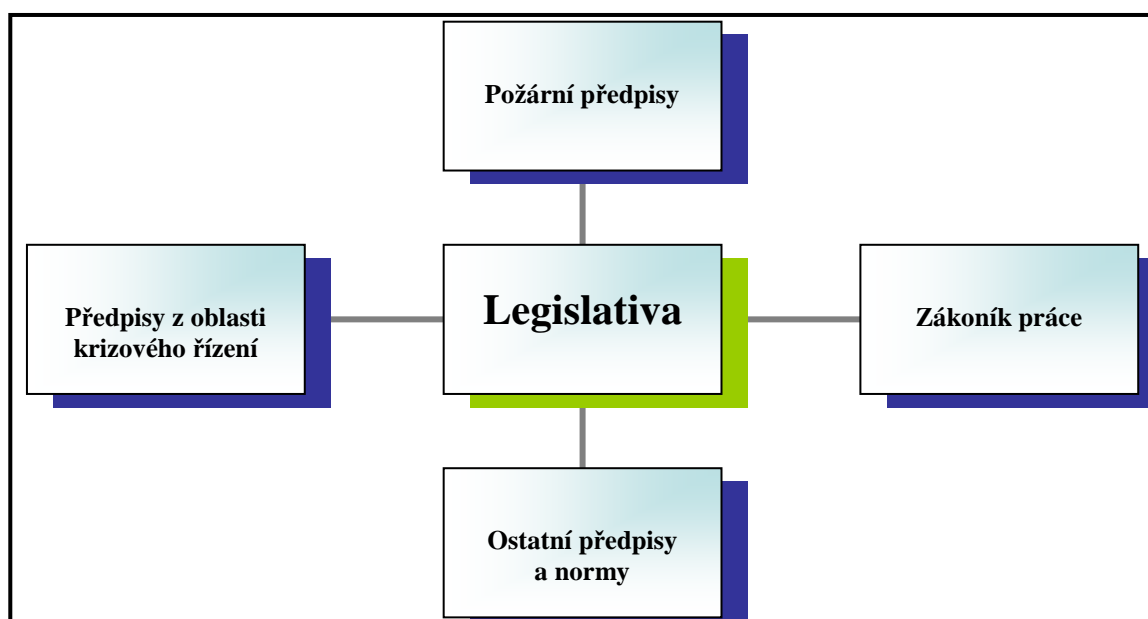
¹¹ PROCHÁZKOVÁ, D. *Bezpečnostní plánování (územní, nouzové a krizové plánování)*. České Budějovice, 2009, s. 144.

¹² DRABEK, T. E. *Disaster evacuation and the tourist industry*. Colorado, 1994, s. 236.

2.5 SOUČASNÁ LEGISLATIVA V OBLASTI

Současnou legislativu týkající se problematiky evakuace můžeme rozdělit, dle obrázku č. 3, do zhruba čtyř oblastí:

- ❖ požární předpisy
- ❖ předpisy z oblasti krizového řízení
- ❖ zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
- ❖ ostatní předpisy a normy

Obr. č. 3 – legislativa týkající se problematiky. Upraveno autorem.

Zajímavý pohled na nevyjasněnost záměrů tvůrců právních norem poskytuje mj. i nesjednocení terminologie, tj. že legislativa z oblasti požární ochrany pracuje s pojmem „*evakuace osob*“ a legislativa dotýkající se krizového řízení s pojmem „*evakuace obyvatelstva*“.

A) požární předpisy

Přestože předložená práce neřeší evakuaci při požárech, samozřejmě se sledovaná problematika prolíná a nelze ji jednoduše oddělit, nebo naopak by byla v mnoha směrech dublována.

Hlavními předpisy v této oblasti jsou **Zákon č. 133/1985 Sb.**, o požární ochraně, **Vyhláška MV č. 246/2001 Sb.**, o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci) a **Vyhláška MV č. 23/2008 Sb.**, o technických podmínkách požární ochrany staveb.

Zákon č. 133/19985 Sb., o požární ochraně stanoví, že některá z obchodních center mohou být zařazeny do kategorie „se zvýšeným požárním nebezpečím“ nebo „vysokým požárním nebezpečím, v souladu s § 4. Zákon taktéž ukládá povinnost právnickým a podnikajícím fyzickým osobám zřizovat na těchto pracovištích „preventivní požární hlídky“ (z praxe je známo, že pravidla pro činnost těchto preventivních požárních hlídek jsou rozdělena na činnost v otevírací době, mimo otevírací dobu a v době úplného uzavření center). Nejdůležitějším pomocníkem pro evakuaci obchodních center je pak § 33 Požární evakuační plán, **Vyhlášky MV č. 246/2001 Sb.**, o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), který upravuje postup při evakuaci osob, zvířat a materiálu z objektů zasažených nebo ohrožených požárem, a taktéž pravidla pro cvičné požární poplachy, které jsou jedinou možností ověření úplnosti a správnosti požárního evakuačního plánu. **Vyhláška MV č. 23/2008 Sb.**, o **technických podmínkách požární ochrany staveb**, se v § 10 Evakuace osob zabývá únikovými cestami, dveřmi na únikových cestách, podlahami a označením únikových cest, evakuačními výtahy, a taktéž stanoví, že stavba musí být vybavena technickým zařízením k řízení evakuace osob a k zajištění plynulé evakuace. Určení druhů a počtů únikových cest, jejich kapacity, provedení a vybavení řeší požárně bezpečnostní řešení, které je nedílnou součástí projektové dokumentace. Požadavky na únikové cesty (nechráněná úniková cesta, chráněná úniková cesta, typy chráněných únikových cest, náhradní únikové možnosti, použití únikových cest, mezní délky a šířky únikových cest, dveře, schodiště, osvětlení, označení únikových cest apod.) stanoví **ČSN 73 0802 Požární bezpečnost staveb – Nevýrobní objekty**.

B) krizové předpisy

Základními předpisy v této oblasti jsou **Zákon č. 240/2000 Sb.**, o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), **Nařízení vlády č. 462/2000 Sb.**, k provedení zákona č. 240/2000 Sb., **Zákon č. 239/2000 Sb.**, o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, **Vyhláška** ministerstva vnitra č. **328/2001 Sb.**, o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému a **Vyhláška** ministerstva vnitra č. **380/2002 Sb.**, k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení (krizový zákon), stanoví práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na krizové situace, které nesouvisejí se zajišťováním obrany České republiky a při jejich řešení. Právnické a podnikající fyzické osoby jsou podle tohoto zákona povinny se na výzvu příslušného orgánu krizového řízení podílet na zpracování krizových plánů, eventuálně, pokud zajišťují plnění opatření vyplývajících z těchto krizových plánů, jsou povinny zpracovávat Plán krizové připravenosti. Taktéž jsou povinny, pokud jsou zahrnuty do krizového plánu, správnímu úřadu poskytnout a bezplatně aktualizovat požadované podklady uvedené v § 15 odst. 3 tohoto zákona. Dále jsou povinny poskytnout věcné prostředky potřebné k řešení krizové situace, a i plnit další úkoly jdoucí nad rámec opatření uvedených v krizových plánech, dojde-li za krizového stavu k ohrožení života, zdraví nebo hrozí-li škody velkého rozsahu na majetku nebo životním prostředí. Pokud některá z těchto osob provozuje hromadné informační prostředky včetně televizního a rozhlasového vysílání, je povinna bez náhrady nákladů na základě žádosti orgánů krizového řízení a bez úpravy obsahu a smyslu uveřejnit informace o vyhlášení krizových stavů a nařízených krizových opatřeních při krizových stavech. Fyzické osoby pobývající na území České republiky mají právo na nezbytné informace o připravovaných krizových opatřeních k ochraně jejich životů, zdraví a majetku, jejich povinností je pak strpět omezení vyplývající z krizových opatření stanovených v době krizového stavu.

Nařízení vlády č. 462/2000 Sb. k provedení zákona č. 240/2000 Sb., upravuje v § 15 náležitosti Krizového plánu a v § 17 náležitosti Plánu krizové připravenosti.

Zákon č. 239/200 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, mj. vymezuje práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události. Pokud krajský úřad zahrne do havarijního plánu kraje nebo vnějšího havarijního plánu konkrétní právnickou osobu nebo podnikající fyzickou osobu, je tato povinna bezplatně poskytnout a aktualizovat požadované podklady a zajistit vůči svým zaměstnancům dotčeným předpokládanou mimořádnou událostí příslušná opatření, a to především jejich informování o hrozících mimořádných událostech a plánovaných opatřeních, jejich varování, evakuaci, popřípadě ukrytí, organizování záchranných prací a organizování přípravy k jejich sebeochraně a vzájemné pomoci.

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, stanoví:

- v Příloze č. 1 za účelem konkrétních činností pro provádění záchranných a likvidačních prací povinnost zpracovávat „Plán evakuace“, přičemž stanovuje jeho obsah
- v Příloze č. 2 za účelem konkrétních činností pro provádění záchranných a likvidačních prací na území kraje povinnost zpracovávat „Plán evakuace“, přičemž stanovuje jeho obsah

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva, upravuje v Části čtvrté způsob provádění evakuace a jejího všestranného zabezpečení. Stanoví, co se evakuací zabezpečuje, odkud se evakuace provádí, na koho se evakuace vztahuje, taktéž i přednostní plánování evakuačních opatření, a dále pak definuje, co zahrnuje plánování evakuačních opatření. Taktéž stanoví zabezpečení evakuace a vyjmenovává orgány pro řízení evakuace.

V příloze č. 3 pak stanoví zvláštnosti provádění evakuace v rámci povodňové ochrany a v příloze č. 4 zvláštnosti provádění evakuačních opatření v okolí jaderných zařízení.

C) **Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce**

Zákoník práce ukládá zaměstnavateli povinnost zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce.

Stěžejní ustanovení z hlediska tématu této práce je pak uvedeno v § 102 odst. (6), „**Zaměstnavatel přijímá opatření pro případ** zdolávání mimořádných událost, jako jsou havárie, požáry a povodně, jiná vážná nebezpečí a **evakuace zaměstnanců** včetně pokynů k zastavení práce a k okamžitému opuštění pracoviště a k odchodu do bezpečí; při poskytování první pomoci spolupracuje se zařízením poskytujícím závodní preventivní péči. **Zaměstnavatel je povinen zajistit a určit podle druhu činnosti a velikosti pracoviště potřebný počet zaměstnanců, kteří organizují poskytnutí první pomoci, zajišťují přivolání zejména zdravotnické záchranné služby, Hasičského záchranného sboru České republiky a Policie České republiky a organizují evakuaci zaměstnanců.** Zaměstnavatel zajistí ve spolupráci se zařízením poskytujícím závodní preventivní péči jejich vyškolení a vybavení v rozsahu odpovídajícím rizikům vyskytujícím se na pracovišti“, a odst. (7), „Zaměstnavatel je povinen přizpůsobovat opatření měnícím se skutečností, kontrolovat jejich účinnost a dodržování a zajišťovat zlepšování stavu pracovního prostředí a pracovních podmínek“.

PROCHÁZKOVÁ¹³ tento zákon jednoznačně zařazuje do řízení bezpečnosti a upozorňuje, že ustanovení zákona platí i při krizových situacích, což znamená, že zaměstnavatel má povinnost chránit zdraví zaměstnanců i při nouzových a krizových situacích, a to i v případě, že je nezavinil provozovanou činností a dále, že má povinnosti při ochraně zdraví obyvatel v okolí, jestliže nouzové či krizové situace zavinil.

Můžeme zde trochu polemizovat, proč jsou právě zaměstnanci tímto způsobem zmiňováni či „zvýhodňováni“ v „*Hlavě čtvrté - Hospodářská, sociální a kulturní práva*“ LZPS čl. 28, a proč nemají stejné výhody i zaměstnavatelé, osoby samostatně výdělečně činné, osoby pracující na dohodu o pracovní činnosti či provedení práce, jakoby tyto osoby neměly mít stejná práva, přestože jiný článek LZPS, čl. 1 deklaruje: „*Lidé jsou svobodní a rovní si v důstojnosti i v právech. ...*“, nicméně tato polemika není předmětem této práce.

¹³ PROCHÁZKOVÁ, D. *Krizové řízení, havarijní plánování a ochrana obyvatelstva*. České Budějovice, 2009, s. 50.

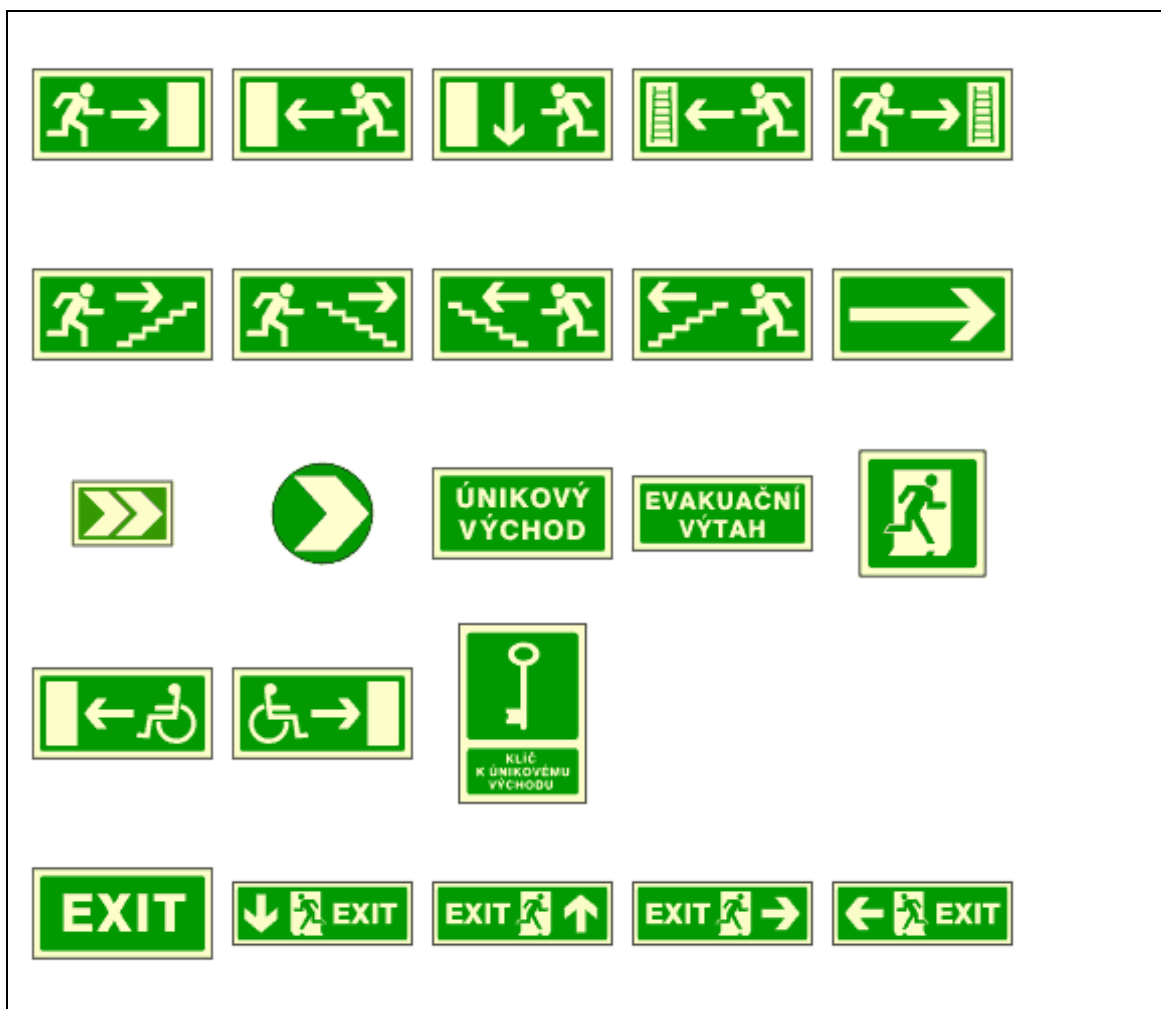
D) Ostatní předpisy

Samozřejmě, že s problematikou evakuace a tím i ochrany zdraví a bezpečnosti souvisí i další legislativa, ČSN apod.

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), který v § 122 Kolaudační rozhodnutí, odst. (3) uvádí: „*Při závěrečné kontrolní prohlídce stavební úřad zejména zkoumá, zda byla stavba provedena v souladu s ohlášením stavebnímu úřadu, podle vydaného stavebního povolení a ověřené projektové dokumentace a zda jsou dodrženy obecné požadavky na výstavbu, včetně bezbariérového užívání stavby, pokud je právním předpisem vyžadováno. Dále zkoumá, zda skutečné provedení stavby nebo její užívání nebude ohrožovat život a veřejné zdraví, život a zdraví zvířat, bezpečnost nebo životní prostředí...*“.

Zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií, který stanoví, který stanoví systém prevence závažných havárií pro objekty a zařízení, v nichž je umístěna vybraná chemická látka, a související **vyhláška MŽP č. 256/2006 Sb.**, která stanoví způsob analýzy a hodnocení rizik závažné havárie, a taktéž ukládá vlastníkovvi objektu (zpracovateli) uvést v plánu údaje o únikových cestách a evakuačních trasách.

Nařízení vlády č. 11/2002 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění značek a zavedení signálů, deklaruje, že bezpečnostní značky poskytují informace nebo instrukce o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci prostřednictvím značky. Bezpečnostní značky se týkají určitého předmětu nebo situace, přičemž rozlišujeme značky podle významu: značky zákazu, značky výstrahy, značky příkazu, informativní značky pro věcné prostředky požární ochrany, značky označující riziko střetu osob s překážkami a v neposlední řadě značky, které nejvíce souvisejí s tématem této práce, tj. informativní značky pro označení únikové cesty a nouzového východu nebo místa první pomoci a zařízení pro přivolání první pomoci. Posledně jmenované mají obdélníkový nebo čtvercový tvar s bílým piktogramem na zeleném pozadí, přičemž bílý piktogram zaujímá nejméně 50 % značky. Vzory značek jsou uvedeny na obrázku č. 4.

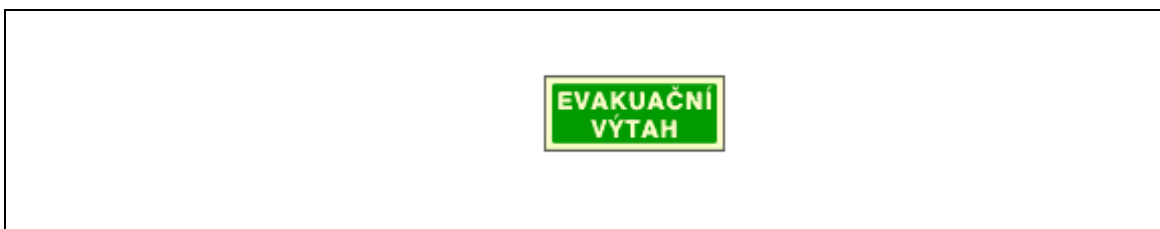
Obr. č. 4 – vzory bezpečnostních značek. Zdroj: Česko. Nařízení vlády č. 11/2002 Sb. Upraveno autorem.

Při evakuaci nesmíme zapomínat na osoby se sníženou pohyblivostí, či osoby již zraněné. Pro evakuaci těchto osob nám slouží evakuační výtahy, nosítka, kolečkové židle apod.

ČSN 27 4014 řeší problematiku Evakuačních výtahů, jejich provoz a obsluhu, a která mj. uvádí, že evakuační výtah je *výtah s předepsanými parametry určený pro dopravu osob nebo osob a nákladů sloužící k evakuaci osob, jehož provoz musí být po stanovenou dobu v průběhu daného nebezpečí bezpečný* a uvádí taktéž pojem „oprávněné osoby“, kterou je *osoba způsobilá řídit evakuační výtah podle návodu k používání v případech, kdy je výtah vybaven spínačem přepínajícím normální řízení výtahu na přednostní řízení*. Taktéž v bodě 4.4.4. uvádí rychlost výtahu, kterou je nutno vzít v úvahu při plánování doby evakuace.

Přílohou E1 této normy je „Rozhodovací diagram“, který poskytuje další informace pro každé požadované technické řešení, např. v bodě TSR25B, strana 6, pole 121, se ptá „je třeba budovu evakuovat?“ a dále k tomuto bodu uvádí „Může nastat

případ, když správa budovy nebo vedení rozhodne, že evakuace budovy se nedoporučuje, i když hrozí mimořádná událost. To záleží na okolnostech, druhu mimořádné události a informací, které jsou k dispozici. Jestliže byla přijata hrozba bombového útoku v budově s vysokým zabezpečením, evakuovaný personál je v prostoru pro čekání mimo budovu, zatímco je budova prohledávána, může jim hrozit velké riziko. Hodně bude záležet na zdroji varování před bombou a na úrovni zabezpečení budovy. Bomba může být ve skutečnosti umístěna mimo budovu spíše než v ní a osoby pak mohou být evakuovány na cestu. Jestliže v budově může být virus dopravený teroristy, může být vhodné, aby osoby zůstaly v budově, dokud se nedostane situace pod kontrolu. To má přednost před tím, že by osoby opustily budovu a mohly rozptýlit virus. Musí být vždy možné, aby správa budovy nebo vedení mohly přemostit automatický evakuační signál, který je generován systémem. Bez ohledu na systém, rozhodnutí o evakuaci nemůže být provedeno výtahovým systémem a proto jiní odborníci v tomto oboru musí určit, jaké riziko stanoví potřebu evakuace a druh evakuace (částečné nebo úplné). Bezpečnostní značka evakuačního výtahu je uvedena na obrázku č. 5.

Obr. č. 5 – bezpečnostní značka evakuačního výtahu. Česko. ČSN 27 4014.

Nesmíme ovšem opomenout skutečnost, že i evakuační výtahy mohou selhat vinou technické závady, či úmyslným poškozením útočníka. Pro tyto případy je nutno mít připravené další prostředky jako jsou nosítka, kolečkové židle, žebříky, ale především vyškolený personál, který evakuaci těchto osob zajistí. Tento personál musí být taktéž vyškolen k první pomoci a k použití nouzových řešení, kdy je nutno nepohyblivé či zraněné osoby evakuovat i bez použití technických prostředků.

3 DATA

3.1 OBCHODNÍ CENTRUM

3.1.1 ÚVOD K POPISU

Obchodní či nákupní centra začala v naší republice vyrůstat mohutným tempem po roce 1990. Jenom v hlavním městě České republiky se jejich počet blíží třicítce a jistě to není konečný počet. Jsou dnešním fenoménem, lidé v nich tráví často celé dny, nesměřují sem jenom za nákupy, ale i za zábavou, tráví zde svůj volný čas. Zajímavou myšlenku na způsob chování lidí, a tedy i důvod proč jsou obchodní centra oblíbeným cílem návštěvníků, vyjadřuje Jan KELLER¹⁴: „...rituální chování tvoří pochopitelně antropologickou konstantu lidského rodu. Trh však umožňuje, aby jeho původně sociální charakter (účast všech členů komunity) byl nahrazen rituálním opatřováním věcí“. A dále: „Podle chování lidí v obchodních palácích je zřejmé, že v jádru stále zůstávají lovci a sběrači...“.

I proto, že lidé tráví v těchto objektech mnoho času, je úkolem odpovědných pracovníků zajistit jim pocit bezpečí. Při ochraně lidského bezpečí, uvádí BLÁHA¹⁵, je však třeba si uvědomit, že nelze rozvíjet a ochránit všechno, co existuje. Je třeba určit zásadní priority a těm věnovat náležitou pozornost v detailech a zároveň sledovat širší souvislosti. To z toho důvodu, aby nebyly vyvolány děje a jevy, které by nějakým způsobem narušily a dokonce degradovaly lidský systém.

¹⁴ KELLER, J. *Až na dno blahobytu*. Praha, 2007, s. 40-41.

¹⁵ BLÁHA, M., PROUZA, J. *Krizové projekty*. České Budějovice, 2007, s. 7.

3.1.2 POPIS OBCHODNÍHO CENTRA

Abychom mohli zpracovat Evakuační plán pro nouzové situace, Metodiku provádění evakuace a další bezpečnostní a ochranná opatření, je nutné se nejprve důkladně seznámit s provozem příslušného obchodního centra, jeho umístěním v aglomeraci a okolí, a především provést souhrn všech pohrom, které obchodní centrum mohou ohrožovat. V praxi se jako nejvhodnějším nástrojem jeví bezpečnostní analýza. MACEK uvádí¹⁶, že *účinnou ochranu majetku, osob a dalších bezpečnostních zájmů podnikatelských subjektů (včetně objektů) nelze realizovat bez kvalifikovaně zpracované bezpečnostní analýzy jako objektivního východiska dalších bezpečnostně projektových prací, mezi něž rozhodně patří zpracování evakuačních plánů.*

Při popisu obchodního centra vycházíme z chráněných zájmů, kterými pro tento typ objektů jsou v první řadě životy a zdraví lidí, dále pak majetek a ochrana životního prostředí.

Popis obchodního centra by měl obsahovat:

- 1) Lokaci objektu - umístění (např. v městské zástavbě, na okraji města, ve svahu, pod svahem, apod.), blízkost komunikací (dálnice, silnice, plavební dráha, vlak apod.), blízkost vodních toků (ev. přehrad a ostatních vodních děl, záplavová území), blízká průmyslová aglomerace (továrny, chemické provozy, jaderná zařízení apod.), demografické aspekty aglomerace (trestná činnost), komunikační uzly (zastávky MHD, Metro), ostatní údaje
- 2) Provozovaná činnost v objektu (nebezpečné chemické provozy, pracoviště se zvýšeným požárním nebezpečím a vysokým požárním nebezpečím, provozovny s prodejem živých zvířat, kluziště, plavecké bazény apod.)
- 3) Stavební řešení objektu (včetně stavebně bezpečnostních prvků)
- 4) Soubor pohrom, které objekt ohrožují

¹⁶ MACEK, P. *Privátní bezpečnostní služby*. Praha, 2005, s. 106.

3.2 POHROMY

3.2.1 OBECNĚ O POHROMÁCH

PROCHÁZKOVÁ¹⁷ správně uvádí, že lidstvo již dnes ví, že ve všech systémech, v lidském i v přírodních, probíhají různé jevy, které jsou projevem těchto systémů. Tyto jevy (zkráceně pohromy) mají následky v lidském systému, které se projevují jako újmy a škody na chráněných zájmech, tj. vyvolávají v lidském systému nouzové situace.

Pro pochopení problematiky je nutné specifikovat pojmy „*Pohroma*“, „*Nouzová situace*“ a „*Dopad*“. PROCHÁZKOVÁ¹⁸ použití těchto pojmů definuje takto:

Nadřazený pojem „**pohroma**“ používáme v celém úseku řízení bezpečnosti lidského systému, především pak v oblasti prevence, obnovy a při vytváření podkladů pro řízení, monitoringu, výzkumu procesu a jevů v lidském systému (území, objektu), při vytváření ochranných opatření pro potřeby udržitelného rozvoje apod. V dílčích oblastech používáme původní pojmy, tj. vichřice, zemětřesení, zátopa, sesuv apod.

Nadřazený pojem „**nouzová situace**“ a jeho ekvivalenty v dílčích oborech se především používají na úseku odezvy a při zajišťování připravenosti na zvládnutí nepřijatelných dopadů na chráněné zájmy v rámci řízení bezpečnosti a rozvoje lidského systému. Zároveň upozorňuje¹⁹, že v české legislativě se pojem „*nouzová situace*“ vyskytuje v mnoha dílčích situacích:

- epidemie a pandemie
- kalamita
- katastrofa
- mimořádná událost
- narušení vnější bezpečnosti státu
- narušení vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku
- neštěstí
- povodeň
- stav nouze v elektrotechnice
- zadluženost a podobné stavy podniků a států

¹⁷ PROCHÁZKOVÁ, D. *Strategie řízení bezpečnosti a udržitelného rozvoje území*. Praha, 2007, s. 19.

¹⁸ tamtéž. s. 27.

¹⁹ tamtéž. s. 25-26.

Dopad je potom nepříznivý účinek (působení) pohromy v daném místě a čase na chráněné zájmy.

PROCHÁZKOVÁ²⁰ upozorňuje, že minimálně musíme sledovat následující typy pohrom:

- **živelní pohromy:** laviny, horké vlhké letní dny, sucho, protržení hrází, zátopy (povodně), tsunami, zemětřesení, sopečné erupce, sesuvy svahů, řícení skal, lesní požáry, vichřice, tornáda, nadměrné dešťové nebo sněhové srážky, výrony plynů ze zemského nitra
- **technologické pohromy/škodlivé jevy spojené s technologiemi:** nehody v chemickém a dalším průmyslu, indukovaná zemětřesení (důlní či horské otřesy, otřesy indukované přehradami, injektáží tekutin do zemského nitra, čerpáním tekutin ze zemského nitra, umělými explozemi), havárie při dopravě a skladování chemických materiálů, dopravní havárie, radiační havárie a velká znečištění životního prostředí
- **pohromy/škodlivé jevy způsobené narušením rovnováhy v lidské populaci, životním prostředí, lidské společnosti a kritické infrastruktuře**
 - ⇒ **defekty v životním prostředí:** hromadné nákazy polních kultur, hromadné nákazy zvířat
 - ⇒ **defekty v lidské populaci:** nemoci, epidemie, pandemie, lidské chyby
 - ⇒ **defekty v lidské společnosti:** defekty ve veřejné bezpečnosti a pořádku, šikana, diskriminace, kriminalita, terorismus, války, ozbrojené konflikty
 - ⇒ **defekty v kritické infrastruktuře:** selhání technologií a infrastruktur v ekonomické sféře, územní, organizační a společenské infrastruktuře, informačních technologiích, komunikacích, energetice, peněžnictví atd.

²⁰ PROCHÁZKOVÁ, D. *Monitoring zdrojů ohrožení v území*. České Budějovice, 2009, s. 21.

Rozdělení pohrom ukazuje tabulka č. 1.

<i>Přírodní</i>	<i>Technologické</i>	<i>Ostatní</i>
Laviny	Nehody v chemickém a dalším průmyslu	Defekty v životním prostředí <ul style="list-style-type: none"> • hromadné nákazy polních kultur • hromadné nákazy zvířat
Horké vlhké letní dny	Havárie při dopravě chemických materiálů	
Sucho	Havárie při skladování chemických materiálů	Defekty v lidské populaci <ul style="list-style-type: none"> • nemoci • epidemie • pandemie • lidské chyby
Protržení hrází	Dopravní havárie	
Zemětřesení, sopečné erupce	Radiační havárie	Defekty v lidské společnosti <ul style="list-style-type: none"> • defekty ve veřejné bezpečnosti a pořádku • šikana • diskriminace • kriminalita • terorismus • války, ozbrojené konflikty
Zátopy (povodně)	Velká znečištění životního prostředí	
Lesní požáry	Indukovaná zemětřesení <ul style="list-style-type: none"> • důlní či horské otřesy • otřesy indukované přehradami • otřesy způsobené injektáží tekutin do zemského nitra • otřesy způsobené čerpáním tekutin ze zemského nitra • otřesy způsobené umělými explozemi 	Defekty v kritické infrastruktuře <ul style="list-style-type: none"> • selhání technologií a infrastruktur v ekonomické sféře • selhání technologií a infrastruktur v územní, organizační a společenské infrastruktuře • selhání technologií a infrastruktur v informačních technologiích • selhání technologií a infrastruktur v komunikacích • selhání technologií a infrastruktur v energetice • selhání technologií a infrastruktur v peněžnictví
Vichřice a tornáda		
Sesuvy svahů		
Nadměrné dešťové nebo sněhové srážky		
Výrony plynů ze zemského nitra		
Tsunami		
Řícení skal		

Tabulka č. 1 – rozdělení pohrom. Zdroj: PROCHÁZKOVÁ, D. *Monitoring zdrojů ohrožení v území*. Upraveno autorem.

PROCHÁZKOVÁ však zároveň upozorňuje²¹, že jejich dělení se provádí podle potřeby, ke které má sloužit.

²¹ PROCHÁZKOVÁ, D. *Řízení bezpečnosti základní údaje*. České Budějovice, 2009, s. 21.

3.2.2 DOPADY POHROM

V závislosti na době trvání, intenzitě působení, velikosti zasažené oblasti a dle množství zasažených lidí, třídí PROCHÁZKOVÁ²² nouzové situace do těchto kategorií, které jsou graficky znázorněny v tabulce č. 2:

- 0:** zanedbatelné z hlediska života občana (*dopady pohrom postihují jednotlivé osoby bez jakékoliv újmy*)
- 1:** nedůležité z hlediska občana (*dopady pohrom postihují jednotlivé osoby bez trvalé újmy na životech a zdraví lidí, majetku a životním prostředí*)
- 2:** důležité z hlediska občana (*dopady pohromy postihují jednotlivé osoby, jednotlivé objekty nebo jeho části, s výjimkou objektů, ve kterých jsou složité podmínky pro zásah, jednotlivé dopravní prostředky osobní nebo nákladní dopravy nebo plochy území do 500 m²*)
- 3:** závažné z hlediska společnosti (*dopady pohromy postihují nejvýše 100 osob, více než jeden objekt se složitými podmínkami pro zásah, jednotlivé prostředky hromadné dopravy osob, cenný chov zvířat nebo plochy území do 10 000 m²*)
- 4:** velmi závažné z hlediska společnosti (*dopady pohromy postihují více než 100 a nejvýše 1 000 osob, část obce nebo areál podniku, soupravy železničních přeprav, několik chovů hospodářských zvířat, plochy území do 1 km², povodí řek, produktovody, jde o hromadnou havárii v silniční či železniční dopravě nebo o havárii v letecké dopravě - je nutno iniciovat řadu složek záchranného systému*)
- 5:** ohrožující existenci či podstatu společnosti (*dopady pohromy postihují více než 1 000 osob, celé obce nebo plochy nad 1 km² - je nutno iniciovat systém krizového řízení*)

0	zanedbatelné z hlediska života občana
1	nedůležité z hlediska občana
2	důležité z hlediska občana
3	závažné z hlediska společnosti
4	velmi závažné z hlediska společnosti
5	ohrožující existenci či podstatu společnosti

Tabulka č. 2 – dopady pohrom. Zdroj: PROCHÁZKOVÁ, D. *Bezpečnost a krizové řízení*. Upraveno autorem.

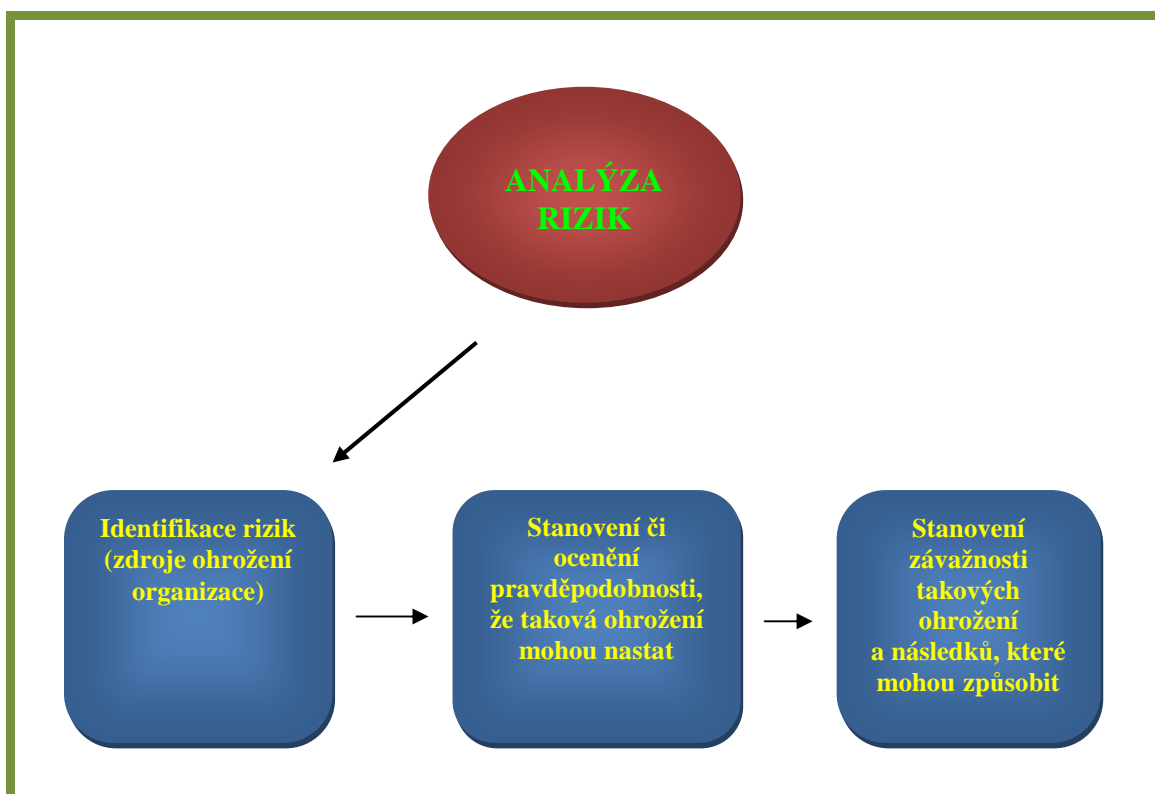
²² PROCHÁZKOVÁ, D. *Bezpečnost a krizové řízení*. Praha, 2006, s. 60.

3.2.3 ANALÝZA POHROM

Abychom mohli zpracovat metodiku práce a ochranu před pohromami všeho druhu, je třeba připravit si nástroje, které nám to umožní. Základním nástrojem je analýza rizik.

Zajímavou definici rizika uvádí ANTUŠÁK²³: „Riziko je veličina spíše abstraktní (nehmotná), a pravděpodobnostně kvantitativní, sekundárně (výpočtem, úvahou) odvozená od hrozby; představuje možnost vzniku události s výsledkem odchýlným od předpokládaného cíle, a to s určitou objektivní matematickou nadějí či statistickou pravděpodobností. Je to tedy kvantifikovaná nejistota.

Analýza rizik je pak strukturovaný proces systematického použití dostupných informací, který identifikuje jak pravděpodobnost, tak rozsah nepříznivých následků pocházejících z dané činnosti, zařízení nebo systému, které se týkají poškození zdraví osob, majetku nebo životního prostředí. Postup takové analýzy ukazuje obr. č. 6.

Obrázek č. 6 – postup analýzy rizik. Zdroj: ANTUŠÁK, E., KOPECKÝ, Z. *Krizový management. Úvod do teorie.* Upraveno autorem.

²³ ANTUŠÁK, E., KOPECKÝ, Z. *Krizový management. Úvod do teorie.* Praha, 2005, s. 26.

Pro analýzu a hodnocení rizik je k dispozici řada metodik a v dnešní době i softwarových nástrojů. Avšak je důležité si uvědomit, že každá metoda analýzy rizik je pouze pomocný nástroj a inteligence člověka zůstává nezastupitelná.

Z našeho pohledu, tedy osoby odpovědné za BOZP v organizaci, je také důležité uvědomění si odpovědnosti zaměstnavatele ohodnotit všechny rizika. Evropská legislativa ukládá jednotlivým členským zemím, aby transformovaly do své legislativy předpisy EU, což se někdy provádí špatně nebo nedokonale. Evropský soudní dvůr vydal soudní rozhodnutí v případě C-49/00, Komise versus Itálie, 15. listopadu 2001, kdy konstatoval, že „*Opatření pro hodnocení rizika odkazuje na specifický soubor rizik. Dostatečně nevyjadřuje, že tento seznam je indikativní a že zaměstnavatel musí vyhodnotit všechna rizika*“²⁴.

V souvislosti s hodnocením hrozeb, rizik a zranitelnosti organizace je třeba si položit následující otázky:

Existuje možnost útoku proti objektu a v jaké podobě?
Jaká je pravděpodobnost výskytu útoku?
Kdo a co by mohlo být cílem útoku a proč?
Je útočník schopen útoku, přestože v objektu jsou přijata bezpečnostní opatření?
Jaké náklady jsou potřebné pro evakuaci objektu?
Jaké následky by měl útok?

Kontrolní seznam č. 1 – otázky spojené s analýzou hrozeb, rizik a zranitelnosti. Zdroj: autor.

Při odpovědích na tyto otázky posuzujeme vstupy do objektu, shromažďovací prostory, kritičnost vlastního podnikání organizace, důsledky na konstrukci budovy, další rizika a nebezpečí.

²⁴ ČMKOS. *Evropská cesta BOZP- Základy, fungování a současné výzvy. Odborová příručka.* ČMKOS, 2006, s. 32.

3.3 SOUBOR POHROM, KTERÉ OHROŽUJÍ OBCHODNÍ CENTRUM

V okamžiku, kdy jsme identifikovali možné pohromy, které obchodní centrum mohou ohrozit či ohrožují, stanovili jsme pravděpodobnost jejich výskytu a stanovili jsme jejich závažnost a dopady, jsme schopni pokračovat směrem k vytyčenému cíli, vytvoření metodiky evakuace.

Pro obecné obchodní centrum byly jako nejzávažnější identifikovány pohromy, znázorněné v tabulce č. 3. (Pohromy jsou řazeny abecedně, nikoliv podle závažnosti).

1	Havárie v dopravě na přilehlých komunikacích (ev. v metru)
2	Havárie vozidel v garážích a ostatních parkovacích plochách
3	Lidské chyby obsluhy technologií
4	Nadměrné sněhové nebo dešťové srážky (propady střech pod tíhou sněhu)
5	Narušení zákonnosti velkého rozsahu
6	Ohrožení biologickými a chemickými zbraněmi
7	Ozbrojené přepadení nájemce
8	Pád letadla na obchodní centrum nebo do jeho blízkosti
9	Panika při reklamních akcích
10	Povodně a záplavy
11	Teroristické akce
12	Únik chemických látek (čpavku) z kluzišť
13	Únik chemických látek (chloru) z bazénů
14	Únik chemických látek v drogistické části nebo ve skladu a vzájemné
15	Únik zvířete a ohrožení návštěvníků zvířetem
16	Útok insiderů (vlastních zaměstnanců) s cílem poškodit zájmy organizace
17	Výbuchy náloží (včetně výhrůžek)
18	Zemětřesení

Tabulka č. 3 – rozdělení pohrom specifických pro obecné obchodní centrum. Zdroj: autor.

Každá pohroma vyvolávající nouzovou situaci musí být podrobně popsána (doporučuje se v Plánu krizové připravenosti obchodního centra) a řešena odezva na hrozbu jejího vzniku a odezvu na její samotný vznik. Popis každé nouzové situace musí obsahovat její definici či charakteristiku, kterou část obchodního centra může zasáhnout, její možné příčiny, dopady, kdo má odpovědnost za její řešení, způsob řešení (tj. požadovaný cílový stav jejího řešení, opatření při hrozbě jejího vzniku, opatření při jejím vzniku, opatření při likvidaci jejích následků), síly a prostředky určené k jejímu řešení, způsob řešení evakuace (zda a kdy ji zahájit, způsob vyhlášení, její řízení, postup před-při-po evakuaci, opatření přijatá po vyhodnocení evakuace).

Popsat podrobně nouzové situace a dopady jednotlivých pohrom přesahuje možnost a rozsah této práce, podrobněji se dále tato práce věnuje postupu při výhrůžce bombovým útokem a následné evakuaci.

3.4 VÝHRŮŽKA BOMBOU

Nouzová situace výhrůžka bombou (samozřejmě jako mírnější podoba, horší variantou je uskutečnění této výhrůžky) patří do kategorie tzv. defektů v lidské společnosti, podkategorie teroristických akcí.

Přední český odborník na terorismus Marian BRZYBOHATÝ²⁵ tvrdí, že v nejobecnější rovině je terorismus chápán jako forma organizovaného násilí, obvykle zaměřeného proti nezúčastněným osobám, za účelem dosažení politických, kriminálních nebo jiných cílů. KROUPA pak upozorňuje²⁶ na asymetrickou strategii teroristů: vyhýbají se přímému střetu, útočí na území jimi definovaných protivníků, přičemž si za oběť útoků vybírají převážně civilní cíle. KROUPA²⁷ taktéž poukazuje na definici terorismu, která byla publikována již v roce 1980 v USA, podle které je „*terorismus propočítané násilí nebo hrozby násilím, obvykle zaměřené na nezúčastněné osoby, s cílem vyvolat strach, jehož prostřednictvím jsou dosahovány politické, náboženské nebo ideologické cíle*“. Četnost a brutalita teroristických útoků, jak uvádí PROCHÁZKOVÁ²⁸, narůstá od poslední čtvrtiny dvacátého století a mezinárodně vedená statistika ukazuje, že velké akce teroristů (s počtem usmrcených nad 100) se datují od roku 1979. Především akce z 11. září 2001 ukázala zranitelnost vyspělé civilizované společnosti.

Samozřejmě ne vždy se v případě výhrůžek musí nutně jednat o teroristickou činnost. KROUPA uvádí²⁹, že přibližně 90 % těchto hrozeb mají na svědomí lidé, kteří teroristé nejsou. Tento čin však může způsobit značné problémy a v krajním případě může ohrozit velké hodnoty nebo i lidské životy (hrozba proti nemocnici). Přitom jen asi 2 % hrozeb mají reálný podklad. I když se tento podíl může zdát nízký, představuje vysoký podíl nebezpečí, neboť škody v uvedených 2 % případů mohou být značně vyšší, než náklady na nutná opatření ve zbývajících 98 % planých případů. I v případech, kdy se zdají krajně nepravděpodobné, nelze tuto hrozbu ignorovat. Může se taktéž jednat i o výhrůžku mající svůj původ v odplatě za nějaké konání, v úmyslu někoho poškodit či jiných pohnutek. Je to samozřejmě závažné i z hlediska

²⁵ BRZYBOHATÝ, M. *Současné vývojové trendy terorismu a vybrané pedagogické problémy výcviku speciálních jednotek*. Praha, 2001, s. 8

²⁶ KROUPA, M., ŘÍHA, M. *Integrovaný záchranný systém*. Praha, 2005, s. 9.

²⁷ KROUPA, M. *Ochrana obyvatelstva*. Praha, 2006, s. 12.

²⁸ PROCHÁZKOVÁ, D. *Monitoring zdrojů ohrožení v území*. České Budějovice, 2009, s. 42.

²⁹ KROUPA, M. *Ochrana obyvatelstva*. Praha, 2006, s. 89.

ekonomického takového obchodního centra, a to z důvodu, že pokud se budou výhrůžky častěji opakovat a objekt bude muset být často evakuován, návštěvníci zde ztratí pocit bezpečí, přestanou do takového objektu docházet a nakupovat, čímž může dojít k významným ekonomickým ztrátám vedoucím až k zániku provozovatele.

Významným fenoménem je tento jev u mládeže, kdy jde zejména o případy, kdy mladí lidé volají na různá místa s tím, že někde je uložena bomba. Motivem mohou být přerušování výuky, dále legrace, jak budou reagovat bezpečnostní složky a nejvíce nebezpečné jsou případy nahlášení bomb v prodejnách, kde v rámci vzniklého chaosu při evakuaci osob mohou jednodušeji odcizovat věci. Zajímavá jsou i čísla, dle SVATOŠE³⁰, kdy děti (tedy do 15 let) se na statistice podílí 16 % a 7 % (chlapci – dívky), u mladistvých mužů pak 22,5 % a u mladistvých dívek pak 50 % z TČ spáchaných ženami!

Ve všech případech výhrůžky bombou je nutno neprodleně informovat odborné složky s žádostí o pomoc, eventuelně jim navrhnout, jaká další opatření budou učiněna. Na základě ohodnocení výhrůžky záleží, jaká varianta bude zvolena, zda objekt bude evakuován zcela nebo jen jeho část, nebo je vhodnější objekt neevakuovat. Pokud však existují jakékoliv pochyby, je nutné objekt evakuovat a dále se řídit pokyny odborných složek.

3.5 PANIKA A DAVOVÁ PSYCHÓZA

Samostatnou kapitolou při evakuaci, kterou je třeba výrazně akcentovat, je panika při provádění evakuace.

KROUPA upozorňuje³¹, že je třeba si uvědomit, že lidé, kteří jsou v případě ohrožení pod velkým psychickým tlakem, velmi rychle zapomínají na informace, které dostali, a často ztrácejí schopnost racionálně uvažovat. Důsledkem jsou panické reakce a instinktivní jednání. Základní prevencí proti těmto nežádoucím jevům je časté procvičování evakuačních postupů, dodržování technických podmínek a permanentní aktualizace evakuačních plánů. V evakuačních plánech jsou uvedena základní opatření, která, pokud jsou dodržována, zabraňují vzniku paniky. Jedná se především o kvalitní komunikaci, potřebnou k vytvoření stavu důvěry v poskytované informace.

30 SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice, 2009, s. 100.

31 KROUPA, M. *Ochrana obyvatelstva*. Praha, 2006, s. 91.

4 METODY POUŽITÉ K ZÍSKÁNÍ VÝSLEDKŮ

4.1 METODY OBECNĚ

Při zpracování dat a řešení výzkumných otázek byly použity dvě hlavní obecné metody dané dvojicemi analýza – syntéza (které používáme k získávání nových poznatků nebo k výkladu poznatků) a induktivní přístup - deduktivní přístup.

HENDL³² tyto metody definuje následovně: **analýza** spočívá v rozdělení celku na jeho komponenty a zkoumání, jak tyto komponenty fungují jako relativně samostatné prvky a jaké jsou mezi nimi vztahy; při **syntéze** jde o složení částí do celku a o popis hlavních organizačních principů, jimiž se tento celek řídí v závislosti na jeho částech; **dedukce** spočívá v logickém odvození závěru z množiny jiných tvrzení, která považujeme za pravdivá (v empirickém výzkumu používáme dedukci, chceme-li nějaký příklad podřídít určitému pravidlu, kdy jde v podstatě o vyvození nových tvrzení při dodržení zásad logiky); **indukce** znamená, že z pravidelnosti zkoumaných událostí odvozujeme obecné pravidlo (indukce se v empirickém výzkumu používá k převedení pravidelností v datovém materiálu do obecného pravidla).

Další použité metody jsou komparační metoda, kontrolní seznam, bezpečnostní prohlídka a matice odpovědnosti.

Komparační (komparativní) metoda, tj. odborné srovnávání, srovnání, přirovnávání, přirovnání, tj. metoda zjišťující podrobnosti a rozdíly mezi jednotlivými jevy³³.

Kontrolní seznam definuje PROCHÁZKOVÁ³⁴ jako postup založený na systematické kontrole plnění předem stanovených podmínek a opatření. To znamená, že jeho aplikací kontrolujeme stav určitého systému jako je území/objekt/úsek apod.

Bezpečnostní prohlídka (kontrola) je dle BLÁHY³⁵ postup hledající rizikové situace a navržení opatření na zvýšení bezpečnosti. Metoda představuje postup hledání potenciálně možné neshody nebo provozního problému, který se může objevit v posuzovaném systému.

³² HENDL, J. *Kvalitativní výzkum : základní metody a aplikace*. Praha, 2005, s. 35-36.

³³ BUCHTELOVÁ, R. a kolektiv. *Akademický slovník cizích slov : I. díl : A – K*. Praha, 1995, s. 403.

³⁴ PROCHÁZKOVÁ, D., ŠESTÁK, B. *Kontrolní seznamy a jejich aplikace v praxi : nástroj rizikového inženýrství*. Praha, 2006, s. 15.

³⁵ BLÁHA, M., PROUZA, D. *Krizové projekty*. České Budějovice, 2008, s. 53.

Matice odpovědnosti se dle PROCHÁZKOVÉ³⁶ vytváří k zajištění koordinace jednotlivých aktérů procesu. Stanovuje základní odpovědnost koordinace činností P (primární odpovědnost) a podpůrnou odpovědnost S (sekundární odpovědnost). Podpůrná odpovědnost se někdy dále dělí na S1, S2 atd., což vyjadřuje posloupnost odpovědnosti.

4.2 KONTROLNÍ SEZNAMY

Ze shromážděných dat z české legislativy zaměřené na evakuaci, ať už evakuaci osob, tak evakuaci obyvatelstva byly analýzou identifikovány povinnosti směřované či ukládané vlastníkovvi objektu zpracovat evakuační postupy. Vyhodnocení bylo provedeno pomocí kontrolního seznamu č. 2. Kontrolní seznam je postup založený na systematické kontrole plnění předem stanovených podmínek a opatření.

Pořadí	Otázka	ANO	NE
1	Existuje nějaký předpis, který řeší evakuaci osob či evakuaci obyvatelstva?	X	
2	Existuje požadavek nějakého předpisu na zpracování evakuačních plánů?	X	
3	Ukládá vlastníkovvi (provozovateli) tohoto typu objektů nějaký předpis zpracovávat Evakuační plán pro nouzové situace? Jestliže existuje, tak pro jaké?		X
4	Existuje nějaká metodická pomůcka pro plánování evakuace v nouzových situacích pro tento typ objektů? Lze ji použít obecně při všech nouzových situacích nebo jen při vybraných?		X
5	Existuje nějaká metodická pomůcka pro plánování evakuace při výhrůžce bombou pro tento typ objektů?		X

Kontrolní seznam č. 2 – analýza legislativy zaměřené na evakuaci. Zdroj: autor.

Dalším krokem při přípravě na zpracování dat, bylo provedení bezpečnostní prohlídky tří obchodních center, které se liší svou velikostí, dominantní činností i zacílením na strukturu zákazníků.

První, středně velké obchodní centrum, je strukturou nájemců a nabízeného sortimentu zaměřeno na klientelu nižší až střední třídy, druhé je spíše zaměřeno pro oblast relaxace a zábavy návštěvníků, a třetí centrum, patřící v České republice k největším, nabízí kompletní sortiment služeb i obchodů pro široký okruh návštěvníků. Všechna centra jsou dislokována v husté zástavbě.

³⁶ PROCHÁZKOVÁ, D. *Řízení bezpečnosti : základní údaje*. Praha, 2007, s. 216.

Pracovníci těchto objektů odpovědní za evakuaci byli dotazováni ohledně připravenosti těchto objektů na případnou evakuaci. Jednak v oblasti teoretického plánování evakuace, rozhodování o vyhlášení evakuace, metodickým postupům při jejím provádění a organizaci výcviku a školení.

Pro problematiku týkající se plánování evakuace byl odpovědným pracovníkům předložen seznam otázek specifikovaný v kontrolním seznamu č. 3.

Pořadí	Otázka	ANO	NE
1	Má organizace vytvořen evakuační plán?	X	
2	Má organizace vytvořen plán evakuace pro nouzové situace?		X
3	Je stanovena odpovědnost osob za provádění evakuace?		X
4	Je stanovena metodika provádění evakuace?		X
5	Je stanovena jedna osoba, která rozhoduje o vyhlášení a řízení evakuace a její zástupce, který rozhoduje v době její nepřítomnosti?		X
6	Má organizace stanoven krizový štáb?		X
7	Jsou přehledy o okamžitých počtech návštěvníků v objektu?	X	
8	Existuje spojení na odborné složky, které budou odstraňovat následky?	X	
9	Je prováděno školení a výcvik pracovníků provádějících evakuaci?		X
10	Je prováděn nácvik evakuačních postupů: - v pracovní době? - v mimopracovní době?		X X

Kontrolní seznam č. 3 – Posouzení připravenosti na nepožární evakuaci. Zdroj: autor.

Úkolem při zpracování dat je zjistit, v souladu s cíli této práce a na základě vyhodnocení odpovědí z kontrolního seznamu č. 2, zda pro vlastníka objektu existuje zákonná povinnost zpracovat evakuační plán pro nouzové postupy, a zda mu současná legislativa poskytuje nějakou metodiku či jinou podporu.

Dalším úkolem je poskytnout odpovědným osobám podporu formou zpracování „Metodiky provádění evakuace“ a „Evakuačního plánu“. Oba dokumenty ověřit kontrolním seznamem a nácvikem.

Pro usnadnění rozhodování odpovědných osob jsou pak sestaveny matice odpovědnosti.

5 ZPRACOVÁNÍ DAT

5.1 LEGISLATIVA

5.1.1 VYHODNOCENÍ ÚDAJŮ V LEGISLATIVĚ

Na základě analýzy legislativních předpisů a vyhodnocení všech definic pojmu evakuace v nich obsažených, můžeme pro naše potřeby definovat evakuaci obchodních center, jako „**souhrn opatření zabezpečující přemístění osob ohrožených nouzovou situací v obchodním centru do prostor, kde jim nebezpečí nehrozí**“. Záměrně v této definici nejsou zmíněna zvířata či materiál, protože v případě obchodních center se s jejich evakuací nepočítá. Dále byla analyzována legislativa týkající se evakuace.

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení (krizový zákon). Právnické a podnikající fyzické osoby jsou podle tohoto zákona povinny se na výzvu příslušného orgánu krizového řízení podílet na zpracování krizových plánů, eventuálně, pokud zajišťují plnění opatření vyplývajících z těchto krizových plánů, jsou povinny zpracovávat Plán krizové připravenosti. Zákon se však zde omezuje pouze na obecnou formulaci „...plán krizové připravenosti obsahuje...“, a že tento mj. obsahuje i Evakuační plán (jehož náležitosti jsou pak v § 17 Nařízení vlády č. 462/200 Sb., k provedení zákona č. 240/2000 Sb.). Pro právnické a podnikající fyzické osoby, které nejsou zahrnuty do krizových plánů příslušných orgánů krizového řízení, pak nestanoví ani nenabízí zhola nic.

Problémem z praxe je, na který dotazovaní poukazovali, že právnická či podnikající fyzická osoba ani nemá možnost se dozvědět, zda je zahrnuta do krizového plánu, či dokonce postup je přesně opačný, orgán krizového řízení osloví tuto osobu s tím, aby mu poskytla veškerou dokumentaci, kterou organizace vlastní, a on si z toho něco vybere. Zde je, jak se domnívám, ještě veliký prostor pro zákonodárce, aby úpravou dosáhli potřebného zpřesnění legislativy.

Zákon č. 239/200 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ukládá povinnost, konkrétní právnické osobě nebo podnikající fyzické osobě, bezplatně poskytnout a aktualizovat požadované podklady krajskému úřadu, pokud ji tento zahrne do havarijního plánu kraje nebo vnějšího havarijního plánu, a zajistit vůči svým zaměstnancům dotčeným předpokládanou mimořádnou událostí příslušná

opatření, a to především jejich informování o hrozících mimořádných událostech a plánovaných opatřeních, jejich varování, evakuaci, popřípadě ukrytí, organizování záchranných prací a organizování přípravy k jejich sebeochraně a vzájemné pomoci.

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, stanoví v Příloze č. 1 za účelem konkrétních činností pro provádění záchranných a likvidačních prací povinnost zpracovávat „Plán evakuace“, přičemž stanovuje jeho obsah, v Příloze č. 2 za účelem konkrétních činností pro provádění záchranných a likvidačních prací na území kraje povinnost zpracovávat „Plán evakuace“, přičemž stanovuje jeho obsah. Ovšem povinnost zpracovávat tyto dokumenty je uložena hasičskému záchrannému sboru kraje.

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva, upravuje způsob provádění evakuace a jejího všestranného zabezpečení. Stanoví, co se evakuací zabezpečuje, odkud se evakuace provádí, na koho se evakuace vztahuje, taktéž i přednostní plánování evakuačních opatření, a dále pak definuje, co zahrnuje plánování evakuačních opatření. Taktéž stanoví zabezpečení evakuace a vyjmenovává orgány pro řízení evakuace. V příloze č. 3 pak stanoví zvláštnosti provádění evakuace v rámci povodňové ochrany a v příloze č. 4 zvláštnosti provádění evakuačních opatření v okolí jaderných zařízení. Tato vyhláška se ovšem také vztahuje k zákonu č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, tudíž z ní žádná přímá povinnost zpracovávat evakuační plán pro vlastníka objektu v oblasti nouzových situací (zákon hovoří o mimořádných událostech) neplyne.

Zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií, který stanoví, který stanoví systém prevence závažných havárií pro objekty a zařízení, v nichž je umístěna vybraná chemická látka, a související vyhláška MŽP č. 256/2006 Sb., která stanoví způsob analýzy a hodnocení rizik závažné havárie, a taktéž ukládá vlastníkovvi objektu (zpracovateli) uvést v plánu údaje o únikových cestách a evakuačních trasách. V obchodních centrech se mohou vyskytovat tyto látky, ale pouze v minimálním množství, tudíž objekty spadají o kategorie tzv. podlimitních a uvedená povinnost se na ně nevztahuje.

Pakliže ve výše uvedených předpisech nejsou stanoveny žádné přímé povinnosti pro vlastníka objektu zpracovávat evakuační plán pro nouzové situace, jediným předpisem, který tuto povinnost ukládá, je zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Ten ukládá zaměstnavateli povinnost zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce

Stěžejní ustanovení z hlediska tématu této práce je pak uvedeno v § 102 odst. (6), „**Zaměstnavatel přijímá opatření pro případ** zdolávání mimořádných událost, jako jsou havárie, požáry a povodně, jiná vážná nebezpečí a **evakuace zaměstnanců** včetně pokynů k zastavení práce a k okamžitému opuštění pracoviště a k odchodu do bezpečí; při poskytování první pomoci spolupracuje se zařízením poskytujícím závodní preventivní péči. **Zaměstnavatel je povinen zajistit a určit podle druhu činnosti a velikosti pracoviště potřebný počet zaměstnanců, kteří organizují poskytnutí první pomoci, zajišťují přivolání zejména zdravotnické záchranné služby, Hasičského záchranného sboru České republiky a Policie České republiky a organizují evakuaci zaměstnanců.**

Pro úplnost je třeba ještě dodat, že zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, člení provozované činnosti v obchodních centrech do kategorie objektů s provozovanými činnostmi se zvýšeným požárním nebezpečím, především s odkazem na § 4 odst. 2 písm. h) a j), a v některých případech i s provozovanými činnostmi s vysokým požárním nebezpečím. Z toho pak vyplývá i povinnost dodržovat předpisy o požární ochraně, mezi něž mj. patří i mít zpracovanou Požární poplachovou směrnici a Požární evakuační plán. Požární předpisy však nejsou předmětem předložené práce.

5.1.2 VÝSLEDKY ANALÝZY LEGISLATIVY ZAMĚŘENÉ NA EVAKUACI A NÁLEŽITOSTI S NÍ SPOJENÉ

Některé analyzované předpisy se sice dotýkají problematiky evakuace, avšak legislativa je roztržštěná a osobě odpovědné za evakuaci může přinášet komplikace, vyplývající z neznalosti problematiky. Platná legislativa se věnuje především činnosti státní správy a samosprávy, přičemž v některých předpisech ukládá právnickým a fyzickým osobám určité povinnosti, které v této oblasti musí plnit, přiznává jim samozřejmě i některá práva, avšak nenabízí jim žádný předpis, normu či vzor, jak příslušnou dokumentaci zpracovat.

Jediným předpisem, který, i když dle názoru autora ne zcela pregnantně, ukládá vlastníkovvi objektu, jakožto zaměstnavateli, povinnost přijmout nějaká opatření pro případ evakuace, je zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Zákony je však třeba dodržovat, přestože obecná formulace „přijímat opatření“ není pro zaměstnavatele ukázáním či vytýčením cesty, jak k vyžadované povinnosti dospět.

Zajímavým zjištěním (či spíše tedy nezjištěním) byl pokus autora této práce dojít k rozřešení možného rozporu, který je ve výše uvedeném odstavci zákoníku práce uveden. Jedná se o rozpor, kdy na jedné straně je povinnost zaměstnavatele, tj. *zaměstnavatel přijímá opatření pro případ... evakuace zaměstnanců*. Zároveň pak *zaměstnavatel je povinen zajistit a určit... potřebný počet zaměstnanců, kteří... organizují evakuaci zaměstnanců*.

Bohužel, v zákoně ani žádném prováděcím předpise, není upřesněn návod, jak má zaměstnavatel splnit požadavek „povinen zajistit a určit potřebný počet zaměstnanců“. Zaměstnanci nejsou dvojího druhu, zaměstnavatel má povinnost chránit bezpečnost a zdraví všech zaměstnanců bez rozdílu, a evakuace je prováděna při závažném ohrožení jejich zdraví či dokonce životů. Odpověď, co se stane v případě, že zaměstnavatel nesplní svoji zákonnou povinnost, z důvodu odmítnutí zaměstnance být zařazen do skupiny „potřebného počtu zaměstnanců, kteří organizují evakuaci“, se autorovi této práce nepodařilo zjistit. Dotazován byl Oblastní Inspektorát práce pro hlavní město Prahu, Výzkumný ústav bezpečnosti práce i další instituce, bohužel bez úspěchu. Jediné neoficiální vyjádření, které se podařilo získat z Centra BOZP Českomoravské konfederace odborových svazů, zní: „není nám znám takový případ“ a „zaměstnavatel musí zaměstnance vhodně motivovat k této činnosti“, což však bříme povinnosti ze zaměstnavatele nesnímá a situaci komplexně neřeší.

5.2 METODIKA PLÁNOVÁNÍ EVAKUACE

5.2.1 VÝSLEDKY BEZPEČNOSTNÍ PROHLÍDKY

Na základě vyhodnocení odpovědí, na otázky položené dle kontrolního seznamu č. 3, bylo zjištěno, že na všech sledovaných objektech jsou závažné nedostatky:

➤ **Není zpracován evakuační plán pro nouzové situace**, ani se v této oblasti neprovádí žádné plánování, jelikož se předpokládá, že problematika bude řešena externími organizacemi, odbornými složkami či složkami IZS, podle závažnosti situace. Plánování probíhá pouze v oblasti požární ochrany, kdy příslušná dokumentace je zpracována a panuje dojem, že veškeré postupy stanovené požárními předpisy postačují.

Na základě analýzy odpovědnosti za provádění evakuace bylo zjištěno, že odpovědnost za provedení evakuace je ve všech případech přenesena na smluvní organizace, které pro obchodní centrum provádějí konkrétní činnosti (bezpečnostní služba, údržba, úklidová firma aj.). V případě majitele obchodního centra se jedná o tzv. přenesení rizika, což je jeden ze způsobů snižování rizika. Po přenesení rizika na smluvní organizaci, kdy tato služba pak, v souladu s občanským zákoníkem, vystupuje na chráněném objektu jako osoba, na níž byla delegována vlastníková práva k ochraně jeho majetku.

➤ **Není připravena metodika pro provádění evakuace v nouzových situacích**, kdy se předpokládá, že problematika bude řešena servisními organizacemi, které mají zpracovány vlastní postupy. V této oblasti bylo dále zjištěno, že určité postupy jsou zpracovány pouze u bezpečnostní služby, která má největší díl odpovědnosti za provádění evakuace a údržby, která má havarijní plán obchodního centra, který však obsahuje především postupy při vypínání technologií. U ostatních smluvních organizací žádné postupy zpracovány nejsou, případ se řeší jako případ od případu a jsou srozuměni, že jim „někdo řekne, co mají dělat“.

➤ **Nácvik evakuace se neprovádí** s poukazem na možné ohrožení návštěvníků, vyvolání paniky a ztráty pocitu bezpečí návštěvníků, s podtextem možného ohrožení ekonomické stability majitele obchodního centra.

➤ **Školení pracovníků na evakuační postupy se neprovádí**. V omezeném rozsahu se provádějí náhodná krátká školení pouze u bezpečnostní služby, ovšem bez jakékoliv metodiky, a znalosti se předávají pouze verbální komunikací.

Možné dopady takového přístupu jsou:

- ohrožení chráněných zájmů, tj. životů a zdraví návštěvníků, nájemců, zaměstnanců nájemců, návštěvníků a dalších osob, v případě výskytu pohrom, které mohou vyvolat rozličné nouzové situace
- ztráta pocitu bezpečí výše zmíněných skupin osob, kteří se budou obávat v obchodním centru pracovat či nakupovat, které může vyústit až k ohrožení ekonomických zájmů vlastníka obchodního centra
- porušení právních předpisů

V intencích výše uvedeného a na základě zjištění autora, je nutné si uvědomit, že například v případě „úspěšného“ teroristického útoku, bude situace v obchodním centru jednoznačně v kategorii 5, jelikož na základě sčítání počtu návštěvníků výše zmíněných tří obchodních center se návštěvnost pohybuje se v různých časech v prvním případě přibližně v rozmezí 2 - 2 500 návštěvníků, ve druhém případě 700 – 1 500 návštěvníků a v případě třetím dokonce v rozmezí 5 - do 7 000 návštěvníků, kteří jsou uvnitř obchodního centra v každém okamžiku, přičemž počty návštěvníků v posledním případě jsou za celý den uváděny průměrně až 30 - 35 000 osob, a v případě rozličných reklamních či sezónních akcí ještě stoupají.

Doporučené řešení

- **zpracovat evakuační plán pro nouzové situace**
- **zpracovat metodiku pro provádění evakuace**
- **zavést jednoznačnou odpovědnost za provádění a přípravu evakuace**
- **zavést systém nácviku evakuace**
- **zavést systém vzdělávání (školení) zaměstnanců odpovědných za správné provádění evakuace**

5.3 EVAKUAČNÍ PLÁN PRO NOUZOVÉ SITUACE

Na základě analýzy příslušné legislativy a vyhodnocení jejích částí týkající se obsahu různých evakuačních plánů, které se v legislativě objevuje pod lakonickým názvem „*Plán evakuace (či evakuační plán) obsahuje*“, je předložen následující vzorový Evakuační plán pro nouzovou situaci, který je možno z této obecné podoby konkretizovat na místní podmínky.

Evakuační plán pro nouzové situace

Předložený evakuační plán je vydán pro servisní organizace a nájemce obchodního centra, provádějící a zajišťující evakuaci obchodního centra XXXXX v případě závažné nouzové situace.

1) Obecné zásady provádění evakuace

a. Evakuace

Evakuací se rozumí „**souhrn opatření zabezpečujících přemístění osob ohrožených nouzovou situací v obchodním centru do prostor, kde jim nebezpečí nehrozí**“. Evakuace se vztahuje na všechny osoby ohrožené nouzovou situací s výjimkou osob, které se podílejí na řízení evakuace nebo jsou členy evakuačního týmu.

b. Rozhodnutí o evakuaci

Evakuace se provede, jestliže se na jejím vyhlášení shodne většina členů Krizového štábu. Za správnost provedené evakuace odpovídá vedoucí Krizového štábu.

c. Druhy pohrom

Specifické pohromy, které mohou vyústit v nouzové situace, a které mohou vyžadovat nutnost evakuace, jsou především:

1	Havárie v dopravě na přilehlých komunikacích (ev. v metru)
2	Havárie vozidel v garážích a ostatních parkovacích plochách
3	Lidské chyby obsluhy technologií
4	Nadměrné sněhové nebo dešťové srážky (propady střech pod tíhou sněhu)
5	Narušení zákonnosti velkého rozsahu
6	Ohrožení biologickými a chemickými zbraněmi
7	Ozbrojené přepadení nájemce

8	Pád letadla na obchodní centrum nebo do jeho blízkosti
9	Panika při reklamních akcích
10	Povodně a záplavy
11	Teroristické akce
12	Únik chemických látek (čpavku) z kluzišť
13	Únik chemických látek (chloru) z bazénů
14	Únik chemických látek v drogistické části nebo ve skladu a vzájemné reakce
15	Únik zvířete a ohrožení návštěvníků zvířetem
16	Útok insiderů (vlastních zaměstnanců) s cílem poškodit zájmy organizace
17	Výbuchy náloží (včetně výhrůžek)
18	Zemětřesení

d. Kritéria pro rozhodování o evakuaci

Rozhodnutí o evakuaci je dáno především druhem nouzové situace a časem, který je k dispozici na evakuaci. Ve všech případech nouzové situace nebo hrozby nouzové situace je nutno neprodleně informovat odborné složky s žádostí o pomoc, eventuelně jim navrhnout, jaká další opatření budou učiněna. Na základě ohodnocení záležitosti, jaká varianta bude zvolena, zda objekt bude evakuován zcela nebo jen jeho část, nebo se objekt evakuovat nebude a je výhodnější osoby ponechat uvnitř budovy (např. v případě výbuchu na parkovišti před budovou), nebo v případě, kdy je výhrůžka bombou podána např. silně podnapilou osobou či dítětem. Pokud však existují jakékoliv pochyby je nutné objekt evakuovat a dále se řídit pokyny odborných složek.

Rozhoduje vedoucí krizového štábu.

2) Rozsah evakuačních opatření

Provádí se pouze evakuace osob. Neprovádí se evakuace materiálu, zvířat a vozidel.

Osoby se evakuují v pořadí:

- osoby se sníženou pohyblivostí
- osoby mladší patnácti let
- ostatní osoby

3) Zabezpečení evakuace

a. Pořádkové zabezpečení

Pořádkové zabezpečení evakuace zajišťuje bezpečnostní služba v součinnosti s příslušnými složkami IZS.

b. Zdravotní zabezpečení

Zdravotní zabezpečení evakuace zajišťují proškolení pracovníci bezpečnostní služby v součinnosti s příslušnou složkou IZS a zdravotnickým zařízením stanoveným v Plánu krizové připravenosti.

c. Mediální zabezpečení

Mediální zabezpečení evakuace zajišťuje bezpečnostní služba prostřednictvím evakuačního nebo místního rozhlasu. Mediální zabezpečení evakuace zahrnuje zejména vyhlášení evakuace v prostorách obchodního centra, vydání tísňových pokynů pro návštěvníky a nájemce obchodního centra.

4) Orgány pro řízení evakuace

Evakuaci řídí vedoucí Krizového štábu, v případě jeho nepřítomnosti jeho zástupce. V případě potřeby a na vyžádání vedoucího Krizového štábu se na řízení podílejí další členové Krizového štábu v rozsahu stanoveném jim vedoucím Krizového štábu, v případě jeho nepřítomnosti jeho zástupce.

5) Rozdělení odpovědnosti za provedení evakuace a vlastní provedení evakuace

Za správnost provedené evakuace odpovídají odpovědné osoby smluvně vázaných servisních organizací v níže uvedeném rozsahu.

a. vedoucí krizového štábu

Po nahlášení či vlastním zjištění nouzové situace svolává okamžitě Krizový štáb, nebo s jeho členy konzultuje vzniklou nouzovou situaci prostřednictvím vysílaček či mobilních telefonů. Na základě rozhodnutí Krizového štábu, prostřednictvím operačního pracovníka bezpečnostní služby, vyhlásí evakuaci (v případě nebezpečí z prodlení rozhoduje sám). Udržuje nepřetržitě spojení se všemi vedoucími evakuačních

týmů a koordinuje jejich činnost. Dle potřeby zajišťuje přivolání složek IZS (případně dalších odborných složek). Pružně reaguje na vývoj situace. Po příjezdu složek IZS (případně jiných odborných složek) kontaktuje jejich velitele a další činnost koordinuje ve spolupráci s nimi.

b. bezpečnostní služba

Tvoří základní evakuační týmy. Evakuační týmy tvoří:

- *operátoři* - vyhláší evakuaci prostřednictvím Evakuačního rozhlasu, koordinují činnost evakuačních týmů dle pokynů vedoucího Krizového štábu, přivolávají složky IZS (nebo jiné odborné složky), navádějí na místo evakuace složky IZS (nebo jiné odborné složky), zajišťují předání Operativní karty veliteli zásahu IZS, vykonávají další činnosti dle pokynů vedoucího Krizového štábu
- *evakuační tým dětský koutek* – zajišťují evakuaci tzv. dětského koutku a výpomoc personálu dětského koutku s přípravou evakuovaných osob (dětí)
- *evakuační vyklízecí tým* – tzv. „vytlačují“ osoby z prostor objektu (za nimi nesmí nikdo zůstat), tým se dělí podle počtu pater nebo úseků
- *evakuační tým na shromaždišti osob* – zajišťují shromažďování personálu a nájemců (či zaměstnanců nájemců) na Shromaždišti evakuovaných osob, pomocí komunikačních prostředků jsou ve spojení s vedoucím Krizového štábu a na jeho příkaz (příkaz velitele zásahu v případě zásahu složek IZS) doprovázejí odpovědné osoby nájemců do prostor nájemních jednotek z důvodu bezpečnostní prohlídky
- *evakuační tým vstupy* – zajišťují otevření všech vstupů do objektu (pokud nebyly otevřeny automaticky), tedy především tzv. vstupní kolotoče (sražení křídel dveří k sobě), zabraňují vstupu osob dovnitř evakuovaného objektu

c. pracovníci údržby

Tvoří základní evakuační tým zaměřený na vypínání stanovených medií, přepnutí eskalátorů a travelátorů do tzv. obráceného režimu a odpovídají (zajišťují) za evakuaci osob se sníženou pohyblivostí pomocí evakuačních výtahů či jiných prostředků (kolečkové židle apod.)

d. úklidová služba

Tvoří pomocný evakuační tým, který zabraňuje při evakuaci vychýlení osob mimo evakuační cesty, eventuelně další činnosti dle pokynů vedoucího Krizového štábu.

e. další společnosti (provozující parkování, odpadové hospodářství aj.)

Tvoří pomocné evakuační týmy, podílejí se na evakuaci především v jim svěřených prostorách.

Společnost provozující parkování zajišťuje otevření všech vjezdů do objektu, zabraňují vstupu osob a vjezdu vozidel dovnitř evakuovaného objektu, v rámci možností směřují evakuované osoby mimo prostor garáží pěšky (nikoliv tedy vozidly).

Společnost zajišťující odpadové hospodářství zajišťuje evakuaci osob z prostor hospodářských dvorů, zabraňují vstupu osob a vjezdu vozidel dovnitř evakuovaného objektu, v rámci možností směřují evakuované osoby mimo prostor garáží pěšky (nikoliv tedy vozidly).

f. nájemci

Nájemci smluvně odpovídají za evakuaci osob, které se nalézají v okamžiku vyhlášení evakuace v jejich prostorách a za jejich vyvedení na evakuační trasy (nejčastěji do společných prostor obchodního centra). Nájemci mohou být informováni v předstihu před vyhlášením evakuace (pokud situace dovoluje a rozhodne tak vedoucí Krizového štábu). Na základě vyhlášení smlouveného hlášení objektového rozhlasu jsou povinni co nejdříve (bez paniky a vnášení paniky mezi nakupující a návštěvníky obchodního centra) zabránit vstupu nových nakupujících (pomocí informace, že nájemní jednotka se dočasně uzavírá, např. z důvodu inventury), odbavit nakupující či návštěvníky jejich prostor, uzamknout nájemní jednotku a odebrat se na Shromaždiště evakuovaných osob (zde jsou povinni vyčkat pokynů personálu provádějícího evakuaci).

6) Shromaždiště evakuovaných osob a evakuační trasy

Shromaždištěm evakuovaných osob se míní místo označené jako „Shromaždiště evakuovaných osob“, které je zároveň vyznačeno v grafické příloze tohoto plánu. Shromaždištěm evakuovaných osob je ... (např. parkoviště za budovou A).

Na shromaždišti evakuovaných osob jsou povinni se shromáždit především nájemci (zaměstnanci nájemců), pro potřeby následné prohlídky nájemních prostor. Taktéž je zde povinen se shromáždit personál obchodního centra, který není členem Evakuačních týmů. Návštěvníci nejsou povinni se shromažďovat na Shromaždišti evakuovaných osob.

Evakuační trasou se míní úniková cesta, což je komunikace v objektu, která umožňuje bezpečnou evakuaci osob z objektu ohroženého nouzovou situací na volné prostranství. Evakuační trasy jsou v objektu vyznačeny bezpečnostními značkami. Jsou zároveň vyznačeny v grafické příloze tohoto plánu.

7) Prostředky nezbytné k zabezpečení evakuace

- **prostředky individuální ochrany** (ochrana dýchacích cest, ochranné oděvy)
- **prostředky spojení** (především radiostanice či mobilní telefon pro každého člena Krizového štábu a Evakuačních týmů)
- **dopravní prostředky**
- **jakékoliv jiné funkční prostředky, které jsou v danou chvíli dosažitelné**

8) Přílohy – grafická část

- a. Předpokládané počty evakuovaných osob**
- b. Počty evakuovaných osob vyžadujících zvláštní péči**
- c. Mapy objektu s vyznačením uzávěrů medií (plyn, elektrina, voda)**
- d. Mapy evakuačních tras a shromaždišť evakuovaných osob**

9) Aktualizace a cvičení evakuačního plánu pro nouzové situace

Tento evakuační plán pro nouzové situace podléhá řízené aktualizaci. Aktualizace musí být provedena nejméně jedenkrát ročně, nebo vždy po nácvičku evakuace v případě zjištěných rozporů s tímto plánem, nebo vždy po skutečně provedené evakuaci. Za aktualizaci odpovídá statutární zástupce obchodního centra.

Cvičení evakuace musí proběhnout nejméně dvakrát ročně teoretickým procvičením stanovených postupů se všemi členy krizového štábu a členy evakuačního týmu, praktickým nácvičkem pak nejméně jedenkrát ročně.

10) Grafická část

11) Vydal – Datum

Pomocí kontrolního seznamu č. 4 je pak možno ověřit, zda plánovací dokumentace, týkající se evakuace, obsahuje všechny náležitosti.

Pořadí	Otázka	ANO	NE
1	Jsou stanoveny evakuační prostory?		
2	Je stanoveno pořadí evakuace včetně přednostní evakuace pro následující skupiny návštěvníků a personálu obchodního centra: - děti do 15 let? - osoby zdravotně postižené? Je stanoven doprovod osob výše uvedených skupin?		
3	Jsou vymezeny evakuační trasy (včetně náhradních)?		
4	Je stanovena potřeba a zajištění dopravních prostředků?		
5	Je zabezpečena činnost evakuačních týmů a shromažďovacích středisek?		
6	Je zajištěna prostupnost evakuačních tras?		
7	Je zajištěna regulace pohybu návštěvníků a personálu při evakuaci?		
8	Je zajištěna regulace pohybu návštěvníků a personálu při provedení uzávěry evakuovaného prostoru?		
9	Jsou zajištěna shromažďovací místa a jejich označení?		
10	Je stanoven postup při evakuaci ohroženého prostoru?		
11	Je zajištěna ostraha evakuovaného prostoru?		
12	Jsou připraveny postupy při evakuaci osob a věcí?		
13	Jsou stanoveny evakuační trasy pro evakuaci osob, věcí, vozidel?		
14	Je zajištěna příprava postupu informování osob (členů krizového štábu)?		
15	Je zajištěna psychologická příprava osob před a v průběhu evakuace?		
16	Je zajištěna zdravotní pomoc osobám zraněným?		
17	Je zabezpečena dokumentace přijatých rozhodnutí a opatření realizovaných v průběhu celé evakuace?		
18	Je k dispozici záložní energetický systém napájení?		

Kontrolní seznam č. 4 – posouzení plánovací evakuační dokumentace. Zdroj: autor.

5.4 SYSTÉM NÁCVIKU EVAKUACE

Na základě analýzy současného stavu nácviku (či spíše nenácviku) provádění evakuace a na základě dostupných odborných doporučení je třeba stanovit systém provádění nácviku provádění evakuace. Odborná doporučení nejčastěji zní, že optimální stav je dvakrát ročně provést teoretický nácvik na papíře a jedenkrát ročně tzv. ostrou evakuaci.

Při současném poznání stavu výcviku na zkoumaných obchodních centrech se jeví jako optimální řešení provádět nácvik v mimopracovní (mimo otevírací hodiny) době s využitím figurantů čtyřikrát ročně.

5.5 SYSTÉM VZDĚLÁVÁNÍ ZAMĚSTNANCŮ

Na základě analýzy současného stavu vzdělávání (či spíše nevzdělávání) zaměstnanců odpovědných za správné provádění evakuace se jako nutnost jeví zavést systém odpovědnosti a vzdělávání:

- **zavést jednoznačnou odpovědnost** za provádění evakuace a specifikovat zcela jasně, kdo co má dělat, kdo je za co odpovědný (Matice odpovědnosti za provádění evakuace a výkon jednotlivých činností je uveden v Tabulce č. 4)
- **zavést systém pravidelného školení zaměstnanců** odpovědných za správné provádění evakuace
 - **při nástupu nového zaměstnance** – provést kompletní školení, seznámení s metodikou a evakuačním plánem, na místě předvést a vysvětlit přesnou činnost tohoto zaměstnance před, v průběhu i po evakuaci
 - **při nástupu každodenní směny** – provést krátké (cca 5 min.) školení, které slouží pro připomenutí nejdůležitějších úkolů, a po němž pracovník stvrdí svým podpisem, že byl se svými úkoly seznámen
 - **každé tři měsíce** provést kompletní školení, obohacené o nové poznatky, a následně vyzkoušené při praktickém nácviku
 - **každých šest měsíců** provést praktický kompletní nácvik evakuace za účasti všech zainteresovaných osob a s využitím figurantů
 - **zavést jednoznačnou odpovědnost** za vzdělávání zaměstnanců v oblasti provádění zaměstnanců (Matice odpovědnosti za vzdělávání zaměstnanců v oblasti provádění evakuace je uveden v Tabulce č. 5)

STO=statutární orgán organizace VKŠ=vedoucí Krizového štábu BS=bezpečnostní služba KŠ=krizový štáb T = evakuační tým D=operátor Ú=údržba S=úklidová služba A=parkování E=odpadové hospodářství N=nájemci PO = primární odpovědnost S = sekundární odpovědnost V=provádí činnost		Rozhodnutí o evakuaci	Řízení evakuace	Vyhlášení evakuace	Koordinace činností T	Spojení s odbornými složkami	Operační karta pro velitele zásahu	Vykližení dětského koutku	„Vycištění“ prostoru - celý objekt	„Vycištění“ prostoru - nájemní jednotky	Zajištění činnosti na shromaždišti	Doprovod nájemců k prohlídce prostor	Zajištění vstupů do objektů	Vypnutí stanovených medií	Přepnutí travelátorů a eskalátorů	Doprovod osob se sníženou pohyblivostí	Směťování osob k východům	Zabránění vstupu mimo vyznačené cesty	Otevření výjezdů z objektu	Směťování osob do bezpečných prostor
		P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Statutární orgán obchodního centra		O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	
VKŠ		S	S																	
	STO BS			S 1	S 1	S 1	S 1	S 1		S 1	S 1									
	Vedoucí směny BS			S 2	S 2	S 2	S 2	S 2		S 2	S 2									
BS	D 1			V	V	V														
	D 2				V		V													
	T 1							V												
	T 2								V											
	T 3									V	V									
	T 4											V								
	STO Ú				S 1								S 1	S 1	S 1					
	Vedoucí směny U				S 2								S 2	S 2	S 2					
Ú	T U 1												V	V						
	T U 2												V	V						
	T U 3														V					
	T U 4														V					
	STO S				S 1											S 1	S 1			
	Vedoucí směny S				S 2											S 2	S 2			
S	T S 1															V	V			
	T S 2															V	V			
	T S 3															V	V			
	T S 4															V	V			
	T S 5															V	V			
	STO A				S 1													S 1	S 1	
	Vedoucí směny A				S 2													S 2	S 2	
A	T A 1																	V	V	
	T P 2																	V	V	
	T P 3																	V	V	
	STO E				S 1													S 1	S 1	
	Vedoucí směny E				S 2													S 2	S 2	
E	T E 1																	V	V	
	T E 2																	V	V	
	T E 3																	V	V	
	STO N				S 1				S 1											
N	Vedoucí směny N				S 2				S 2											
	T N								V										V	

Tabulka č. 4 – Matice odpovědnosti za provádění evakuace a výkon jednotlivých činností. Autor.

Odpovědnost za vzdělávání zaměstnanců v oblasti provádění evakuace.		Zaškolení nového zaměstnance	Nástup nové směny	Periodické školení každé 3 měsíce	Teoretický nácvik provádění evakuace 1x za 3 měsíce	Praktický nácvik provádění evakuace 1x za 6 měsíců
PO= primární odpovědnost						
S 1, S 2= sekundární odpovědnost						
Statutární orgán obchodního centra		PO	PO	PO	PO	PO
BS	STO BS	S 1	S 1	S 1	S 1	S 1
	Vedoucí směny BS	S 2	S 2			
Ú	STO Ú	S 1	S 1	S 1	S 1	S 1
	Vedoucí směny Ú	S 2	S 2			
S	STO S	S 1	S 1	S 1	S 1	S 1
	Vedoucí směny S	S 2	S 2			
A	STO A	S 1	S 1	S 1	S 1	S 1
	Vedoucí směny A	S 2	S 2			
E	STO E	S 1	S 1	S 1	S 1	S 1
	Vedoucí směny E	S 2	S 2			
N	STO N	S 1	S 1	S 1	S 1	S 1
	Vedoucí směny N	S 2	S 2			
Zkratky						
STO=statutární orgán organizace BS=bezpečnostní služba KŠ=krizový štáb T = evakuační tým D=operátor				Ú=údržba S=úklidová služba A=parkování E=odpadové hospodářství N=nájemní jednotka		

Tabulka č. 5 – Matice odpovědnosti za vzdělávání zaměstnanců v oblasti provádění evakuace. Autor.

5.6 METODIKA PROVÁDĚNÍ EVAKUACE

Metodika provádění evakuace v případě výhrůžky

Předložená metodika je zpracována pro potřeby školitele, který bude provádět školení a výcvik pracovníků zajišťujících evakuaci obchodního centra X, v případě výhrůžky.

Je nutné si uvědomit, že základním stavebním kamenem celého systému jsou lidé, tedy personál, který provádí evakuaci. Těmto osobám je zapotřebí věnovat maximální pozornost, neustále je školit a cvičit v provádění evakuací. Každý z nich musí bezpodmínečně znát své místo a činnost, kterou má při vlastní evakuaci provádět.

Základní potřebou, která vyvstává v souvislosti s telefonickými výhrůžkami a hrozbami, které mohou být samozřejmě i v písemné nebo elektronické podobě, je nutnost správného instruování a školení zaměstnanců, kteří mohou přijímat tyto hovory. Tyto osoby musí nutně vědět, jakým způsobem do telefonu mluvit, jak reagovat, jaké pokládat otázky apod.

Přebírání takové informace je psychicky velmi náročná záležitost, je tedy nutné, aby příslušní zaměstnanci byli na takový okamžik náležitě připraveni. Pokud zaměstnanec podlehne v tomto okamžiku stresu, může dojít k závažným následkům, minimálně pak k tomu, že není schopen předat žádoucí informace příslušným složkám. Základními pravidly, která by se měla vždy dodržovat, jsou tedy: zůstat v klidu, získat co nejvíce informací od volajícího, pokud je k dispozici záznamník ihned jej aktivovat, okamžitě informovat předem určené osoby a následně, dokud jsou ještě informace v živé paměti, vyplnit příslušný formulář, viz „Příloha č. 2 – Formulář pro přijetí telefonické výhrůžky bombou“, který zároveň obsahuje základní zásady vedení hovoru.

Pracovníky je nutné tedy náležitě vyškolit v technice vedení hovoru s volajícím, protože informace od něho získané mohou sloužit jako cenný zdroj informací o jeho osobě, eventuálně jeho pohnutkách. Je nutné si uvědomit, že technika vedení takového hovoru spočívá především ve volbě obsahu, forem a druhu kladených otázek.

Vlastní postup před rozhodováním o vyhlášení evakuace

Vlastní postup se liší v tom, zda je o výhrůžce informován přímo personál obchodního centra, nebo se s touto informací již dostaví některá z odborných složek (nejčastěji policie, hasiči).

V prvním případě je třeba dodržovat určitá pravidla časové posloupnosti, která se dají shrnout do tří fází, tj. před vyhlášením evakuace, během vlastní evakuace a činnost po evakuaci. **Ve druhém případě** většinou přípravná fáze z časových důvodů odpadá.

Nezbytným opatřením je prohlídka ohroženého objektu, který buď vyloučí, nebo potvrdí ohrožení. Nelze jednoznačně definovat, kdy se má uskutečnit, zda před evakuací, či po evakuaci, záleží na podmínkách, na zkušenosti a rozhodnutí vedoucího evakuace (vedoucího krizového štábu, velitele zásahu). Platí samozřejmě pravidlo, že v případě jakýchkoliv pochybností je nutné evakuovat, a až poté provádět prohlídku objektu.

Z technického hlediska rozlišujeme prohlídku vnějších a vnitřních prostor. Prohlídky obchodních center provádí v prvotní fázi personál objektu, speciálně pracovníci bezpečnostní služby, v druhé fázi pak přivolaní odborníci na vyhledávání podezřelých předmětů, kterým může být doprovod pracovníky bezpečnostní služby cenným přínosem, protože tito pracovníci objekt dobře znají a mohou specialistům pomoci radou, kde by předmět mohl být ukryt. Prohlídka vnější části objektu je většinou soustředěna do zhruba pětimetrového pásu okolo budovy. Pozornost je nutno věnovat porostu, křovinám, okenním římsám, stopám na omítce, vstupům do objektu, nádobám na odpad, ventilátorům apod. Při vnitřní prohlídce je věnována největší pozornost veřejnosti přístupným oblastem, proto tuto prohlídku musí provádět speciálně vycvičení specialisté. Zvláště ohroženými místy jsou restaurace, kina, sociální zařízení, sklady, výtahy, podhledy apod. Personál obchodního centra může být dobrým pomocníkem při kontrole veřejnosti nepřístupných oblastí, kdy zná oblasti, které jsou zabezpečeny pomocí technických a mechanických zařízení. Nesmíme taktéž zapomenout na prohlídku prostoru garáží či parkovacích stání a vozidel v nich zaparkovaných. Při prohlídce však platí pravidlo, že prohlídka se provádí a kontrolovaná oblast je zkoumána směrem od obvodu do centra.

Přípravná fáze

- **Rozhodování** – rozhodování o vyhlášení evakuace je nejsložitějším problémem. Neexistuje žádný obecný vzorec, kdy evakuaci vyhlásit. Pomáhají zde především odborné znalosti a zkušenosti. Platí však jedno obecné pravidlo: pokud existují při rozhodování jakékoliv pochybnosti, je třeba evakuovat. Při rozhodování může odpovědnému pracovníkovi pomoci kontrolní seznam č. 5. Tento kontrolní seznam pro rozhodnutí o vyhlášení evakuace je nástrojem, který vyplňuje Krizový štáb obchodního centra, v případě časové tísně vedoucí Krizového štábu a osoby, které jsou v době rozhodování jemu k dispozici, s cílem zjistit, zda nouzová situace vyžaduje vyhlášení evakuace. *Hlavní úkol: rozhodnout o vyhlášení evakuace.*

Pořadí	Otázka	ANO	NE
1	Je bezprostředně ohroženo obchodní centrum?		
2	Byla výhrůžka míněna vážně podle většiny přítomných členů krizového štábu?		
3	Shodla se na evakuaci většina členů krizového štábu?		
4	Byla již v minulosti podobná problematika řešena? Jak?		

Kontrolní seznam č. 5 – rozhodování o evakuaci. Zdroj autor.

- **Upozornění** - v této fázi je hlavním cílem upozornit především personál, odpovědný za provádění případné evakuace, a také uživatele objektu či nájemce. Provádí se hlášením místním rozhlasem, které může být dle časových možností dvoustupňové; první stupeň je určen pro personál provádějící vlastní evakuaci, druhý stupeň pak pro ostatní zmíněné osoby, aby se připravily k opuštění objektu. Hlášení je prováděno specifickým heslem, např. hlášením nevýznamné technické poruchy, s výzvou personálu, aby se dostavil k řešení tohoto problému. Heslo stanovuje osoba odpovědná za evakuaci. *Hlavní úkoly: stanovit text hlášení, seznámit s textem dotčené osoby.*

- **Varování** - Specifickým problémem je včasné informování tzv. „dětského koutku“. Při plánování evakuace vytvořit speciální tým, který bude informován jako první a pomáhá zaměstnancům tzv. dětského koutku s organizováním evakuace, který je ve většině obchodních center, jelikož zorganizování dětí k evakuaci zde se nacházejících, zabírá více času než evakuace ostatních osob, které jsou směřovány k nejbližšímu nouzovému východu. *Hlavní úkol: sestavit evakuační tým pro dětský koutek a nácvik evakuace zde provádět v častějších termínech.*

- **Řídící evakuace**, nebo dle jeho pokynu zástupce, v této fázi prochází kontrolní seznam, zda jsou provedeny všechny činnosti zde uvedené, tj. především, zda všechny osoby podílející se na evakuaci se rozmísťují na stanovená místa, zda jsou rozmístěny všechny prostředky na stanovená místa, provedena další technická opatření, zda jsou informovány příslušné složky s vyžádáním jejich pomoci, zda odpovědní pracovníci odpojují objekt od stanovených medií, zda jsou informovány všechny odpovědné osoby apod. Pokud je čas, schází se krizový štáb obchodního centra, nebo alespoň je další postup mezi členy krizového štábu konzultován telefonicky. Prováděné činnosti jsou kontrolovány podle kontrolního seznamu č. 6.

Hlavní úkol: provádět postupy dle kontrolního seznamu provádění činnosti.

Tento kontrolní seznam pro správné provedení evakuace je nástrojem, který vyplňuje vedoucí operační pracovník organizace odpovědné za evakuaci (nebo vedoucí Krizového štábu, pokud si toto právo vyhradil), s cílem zjistit, zda evakuace byla provedena správně a aby případné nedostatky mohly být vyhodnoceny a přijata příslušná opatření, která těmto nedostatkům v budoucnu zabrání.

Pořadí	Úkol/otázka	ANO	NE
1	Jsou všichni členové evakuačních týmů na svých místech?		
2	Byli informováni všichni členové krizového štábu?		
3	Byli informováni všichni nájemci?		
4	Byli vyhlášením informováni všichni návštěvníci?		
5	Byly informovány příslušné složky? Policie ČR HZS Záchranná služba Městská policie Další – které?		
6	Odpojili odpovědní pracovníci stanovená media?		
7	Je připravena operační karta pro velitele zásahu složek IZS?		

Kontrolní seznam č. 6 – posouzení správnosti provádění evakuace. Zdroj autor.

Tato fáze nesmí trvat více než pár minut - v případě krizové situace lze vynechat.

Realizační fáze

V této fázi je již vyhlášena vlastní evakuace, během níž personál usměrňuje odchod všech osob mimo objekt a zabraňuje vstupu dalších osob. V případě parkovišť či garáží je blokován příjezd dalších návštěvníků. Je prováděna příprava na příjezd odborných složek.

Hlavní úkol: provádět činnosti dle Evakuačního plánu pro nouzové situace.

Asistenční fáze

Spočívá ve shromáždění osob na stanovených místech mimo objekt, shromaždištích, aby bylo možné zkontrolovat, zda všechny osoby objekt opustily. To se týká především zaměstnanců nájemců. Udržet ostatní osoby, především návštěvníky, na těchto shromaždištích je velice problematické.

Cílem této fáze je především poskytnout účinnou součinnost odborným složkám při zásahu a při prohlídce objektu. V praxi to znamená, že po prohlídce veřejných i neveřejných prostor, dochází k postupné prohlídce prostor nájemců, kteří doprovázejí příslušné pracovníky vyhledávacího týmu a umožňují jim vstup do jednotlivých nájemních prostor.

Hlavní úkoly: shromáždit osoby na shromaždišti. Provést prohlídku objektu.

ZÁVĚR

Předložená práce sledovala problematiku obchodních center. K ochraně lidí navrhla postup evakuace, plán evakuace, nácvik evakuace a systém odpovědnosti za evakuaci a její přípravu.

Po správně provedené evakuaci a následných nezbytných krocích, jako je prohlídka objektu, nastává čas obnovy, čas návratu do výchozího stavu, stavu bezpečí. Činnost odpovědných pracovníků však nekončí. Důležitým úkolem po vyřešení každé nouzové situace, a nejenom té, která vedla k evakuaci, a ať už dopadne jakkoliv, je přijetí adekvátních opatření, abychom se vyhnuli jejímu opakování či opakování nedostatků při její eliminaci. Zároveň je to i zákonná povinnost, kterou ukládá zaměstnavateli zákoník práce, kdy *zaměstnavatel je povinen přizpůsobovat opatření měnícím se skutečností, kontrolovat jejich účinnost a dodržování a zajišťovat zlepšování stavu pracovního prostředí a pracovních podmínek.*

Každou nouzovou situaci, která vedla k evakuaci, je nutné důkladně analyzovat. Jak byla prováděna činnost před jejím začátkem, zjistit proč vznikla, jaká byla na ni odezva, jaké kroky byly dále prováděny a jaké byly její důsledky pro objekt? Zjištěné nesrovnalosti je nutné odstranit, tedy upravit plány odezvy, především pak evakuační plány a další metodiku pro provádění evakuace, a samozřejmě všechny možné zjištěné slabiny zahrnout i do metodiky pro školení personálu. Jedná se o proaktivní filosofii v krizovém či nouzovém plánování. Pro-aktivní krizový manažer aktivně vyhodnocuje rizika před vznikem nouzové situace, zvažuje alternativy a důsledky různých akcí a zásahů a realizuje předvídavé kroky k získání maximální kontroly nad nouzovými situacemi.

Předložená práce zmapovala problematiku spojenou s evakuací a nastínila směr, kterým se musí ubírat plánování evakuací v nouzových situacích. Metodika provádění evakuace i Evakuační plán pro provádění evakuace v nouzových situacích jsou vzorové dokumenty pro činnost pracovníků zajišťujících evakuaci z masově navštěvovaných budov, které mohou sloužit pro jejich výcvik. Postupy, které byly stanoveny Metodikou provádění evakuace v nouzových situacích i Evakuačním plánem, byly prověřeny nácvikem evakuace ve třech obchodních centrech za součinnosti pracovníků bezpečnostní služby a dalších organizací, které se podílejí na provozu obchodního centra. I jejich přispěním mohla vzniknout předložená práce a patří jim za to vřelý dík.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. ANTUŠÁK, E., KOPECKÝ, Z. *Krizový management. Úvod do teorie*. Praha : Vysoká škola ekonomická, 2005. 97 s. ISBN 978-80-245-0951-8.
2. BLÁHA, M., PROUZA, D. *Krizové projekty*. České Budějovice : Vysoká škola ekonomických a regionálních studií, 2007. 81 s. ISBN 978-80-86708-44-7.
3. BRZYBOHATÝ, M. *Současné vývojové trendy terorismu a vybrané pedagogické problémy výcviku speciálních jednotek*. Praha : Policejní akademie České republiky, 2001. 142 s. ISBN 978-80-7251-279-9.
4. BUCHTELOVÁ, R. a kolektiv. *Akademický slovník cizích slov : I. díl : A – K*. Praha : Academia nakladatelství AV ČR, 1995. 445 s. ISBN 80-200-0523-4.
5. ČMKOS. *Evropská cesta fungování BOZP*. ČMKOS 2006. ISBN 80-86809-08-0.
6. DRABEK, T. E. *Disaster evacuations and the tourist industry*. Colorado : University of Colorado. 268 s. ISBN 1-877943-12-6.
7. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum : základní metody a aplikace*. Praha : Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2.
8. KELLER, J. *Až na dno blahobytu*. Praha : Earth Save, 2005. 132 s. ISBN 80-903085-7-0.
9. KROUPA, M., ŘÍHA, M. *Integrovaný záchranný systém*. Praha : Armex Publishing, 2005. 111 s. ISBN 80-86795-14-4.
10. KROUPA, M., ŘÍHA, M. *Ochrana obyvatelstva*. Praha : Armex Publishing, 2006. 95 s. ISBN 80-86795-33-0.
11. KROUPA, M., ŘÍHA, M. *Průmyslové havárie*. Praha : Armex Publishing, 2007. 169 s. ISBN 978-80-86795-49-2.
12. MACEK, P., NOVÁK, F. *Privátní bezpečnostní služby*. Praha : Police History, 2005. 316 s. ISBN 80-86477-23-1.
13. *Ottův Slovník naučný/Díl šestnáctý*. Praha : Argo, 1999. 1058 s. ISBN 80-7203-207-0.
14. PROCHÁZKOVÁ, D. *Bezpečnost a krizové řízení*. Praha : Police history, 2006. 255 s. ISBN 80-86477-35-5.
15. PROCHÁZKOVÁ, D. *Bezpečnostní plánování (územní, nouzové a krizové plánování)*. České Budějovice : Vysoká škola ekonomických a regionálních studií, 2009. 200 s. ISBN 978-80-86708-80-5.

16. PROCHÁZKOVÁ, D. *Krizové řízení, havarijní plánování a ochrana obyvatelstva*. České Budějovice : Vysoká škola ekonomických a regionálních studií, 2009. 200 s. ISBN 978-80-86708-86-7.
17. PROCHÁZKOVÁ, D. *Monitoring zdrojů ohrožení v území*. České Budějovice : Vysoká škola ekonomických a regionálních studií, 2009. 106 s. ISBN 978-80-86708-87-4.
18. PROCHÁZKOVÁ, D. *Řízení bezpečnosti : Základní údaje*. Praha : Policejní akademie České republiky, 2007. 128 s. ISBN 978-80-7251-260-7.
19. PROCHÁZKOVÁ, D. *Strategie řízení bezpečnosti a udržitelného rozvoje území*. Praha : Policejní akademie České republiky, 2007. 202 s. ISBN 978-80-7251-243-0.
20. PROCHÁZKOVÁ, D., ŠESTÁK, B. *Kontrolní seznamy a jejich aplikace v praxi : Nástroj rizikového inženýrství*. Praha : Policejní akademie České republiky, 2006. 322 s. ISBN 80-7251-225-0.
21. PROCHÁZKOVÁ, D., Šesták, B. *Lidská bezpečnost*. Praha : Policejní akademie České republiky, 2007. 128 s. ISBN 978-80-7251-238-6.
22. REKTOŘÍK, J., a kolektiv. *Krizový management ve veřejné správě. Teorie a praxe*. Praha : Ekopress, 2004. 249 s. ISBN 80-86119-83-1.
23. Kolektiv autorů a konzultantů Encyklopedického domu, spol. s r.o. *Slovník cizích slov*. Encyklopedický dům, spol. s r.o. 366 s. ISBN 80-90-147-8-1.
24. SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice : Vysoká škola ekonomických a regionálních studií, 2009. 118 s. ISBN 978-80-86708-81-2.
25. ZELINSKY, W., KOSINSKI, L. A. *The emergency evacuations of cities : a cross-national historical and geographical study*. Maryland : Rowman & Littlefield Publishers, Inc, 1991. 345 s. ISBN 0-8476-7673-0.

POUŽITÉ ZÁKONY A NORMY

1. ČSN 27 4014. *Bezpečnostní předpisy pro konstrukci a montáž výtahů – Zvláštní úpravy výtahů určených pro dopravu osob nebo osob a nákladů – Evakuační výtahy*. Praha : Český normalizační institut, 2007. 34 s.
2. ČSN 73 0802. *Požární bezpečnost staveb – nevýrobní objekty*. Praha : Český normalizační institut, 2009. 122 s.
3. ČSN ISO 3864. *Bezpečnostní barvy a bezpečnostní značky*. Praha : Český normalizační institut, 1995. 60 s.
4. Česko. Nařízení vlády č. 11/2002 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění značek a zavedení signálů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*, 2002. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2002/sb006-02.pdf>>.
5. Česko. Nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon). In *Sbírka zákonů, Česká republika*, 2000, částka 132, s. 7200-7211. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb132-00.pdf>>.
6. Česko. Vyhláška MV č. 23/2008 Sb., o technických podmínkách požární ochrany staveb. In *Sbírka zákonů, Česká republika*, 2008, částka 10, s. 478-506. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2008/sb010-08.pdf>>.
7. Česko. Vyhláška MV č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci). In *Sbírka zákonů, Česká republika*, 2001, částka 95, s. 5446-5489. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2001/sb095-01.pdf>>.
8. Česko. Vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému. In *Sbírka zákonů, Česká republika*, 2001, částka 127, s. 7022-7025. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2001/sb127-01.pdf>>.
9. Česko. Vyhláška MV č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. In *Sbírka zákonů, Česká republika*, 2002, částka 133, s. 7730-7746. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2002/sb133-02.pdf>>.

10. Československo. Zákon České národní rady č. 133/1985 Sb., o požární ochraně. In *Sbírka zákonů, Československá republika*, 1985, částka 34, s. 674-691. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1985/sb34-85.pdf>>.
11. Česko. Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). In *Sbírka zákonů, Česká republika*, 2006, částka 5, s. 107-114. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1997/sb005-97.pdf>>.
12. Česko. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. In *Sbírka zákonů, Česká republika*, 2000, částka 73, s. 3461-3474. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb073-00.pdf>>.
13. Česko. Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon). In *Sbírka zákonů, Česká republika*, 2000, částka 73, s. 3475-3487. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb073-00.pdf>>.
14. Česko. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. In *Sbírka zákonů, Česká republika*, 2006, částka 84, s. 3146-3241. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2006/sb084-06.pdf>>.
15. Československo. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. In *Sbírka zákonů, Československá republika*, 1964, částka 19, s. 201-248. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1964/sb19-64.pdf>>.
16. Česko. Zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*, 2006, částka 25, s. 842-869. Dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2006/zakon_03.html#castka_25>.

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1	rozdělení pohrom
Tabulka č. 2	dopady pohrom
Tabulka č. 3	rozdělení pohrom specifických pro obecné obchodní centrum
Tabulka č. 4	matice odpovědnosti za provádění evakuace a výkon jednotlivých činností
Tabulka č. 5	matice odpovědnosti za vzdělávání zaměstnanců v oblasti provádění evakuace

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1	odezva na nouzovou situaci
Obrázek č. 2	rozdělení evakuací
Obrázek č. 3	legislativa týkající se problematiky evakuace
Obrázek č. 4	vzory bezpečnostních značek
Obrázek č. 5	bezpečnostní značka evakuačního výtahu
Obrázek č. 6	postup analýzy rizik

SEZNAM KONTROLNÍCH SEZNAMŮ

Kontrolní seznam č. 1	otázky spojené s analýzou hrozeb, rizik a zranitelnosti
Kontrolní seznam č. 2	analýza legislativy zaměřené na evakuaci
Kontrolní seznam č. 3	posouzení připravenosti na nepožární evakuaci
Kontrolní seznam č. 4	posouzení plánovací evakuační dokumentace
Kontrolní seznam č. 5	rozhodování o evakuaci
Kontrolní seznam č. 6	posouzení správnosti provádění evakuace

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1	formulář přijetí telefonické výhrůžky bombou
--------------	---

Formulář přijetí telefonické výhrůžky bombou

A) Základní pravidla

- zachovejte klid
- volající může ukončit hovor velmi rychle a kdykoliv, snažte se proto zachytit co nejvíce informací
- nechte volajícího hovořit bez přerušování
- pokud vycítíte, že je ochoten komunikovat, snažte se hovor udržet co nejdéle – čím déle s ním budete udržovat kontakt, tím se zvyšuje pravděpodobnost jeho odhalení
- pokud je ochoten si povídat, je vhodné rozvinout konverzaci
- snažte si zapamatovat všechny hlasové charakteristiky
- snažte se poslouchat i zvuky v pozadí hovoru
- pokud se volající nepředstaví přezdívkou či heslem, je vhodné dohodnout heslo pro příští kontakt
- pokuste se získat souhlas volajícího pro další hovor a jeho datum a čas
- buďte připraven na skutečnost, že volající může navrhnout jinou formu komunikace

B) Vyplňte níže uvedené kolonky

Při telefonickém oznámení o uložení výbušniny v areálu zachovejte klid, запиšte přesné znění hrozby a položce volajícímu následující otázky.		
Přesné znění hrozby:		
O jaký druh výbušniny se jedná? (zaškrtněte ☒)		
Časovaná ☐	Dotyková ☐	Jiná (jaká?) ☐
Kde se výbušnina nachází?		
Jak vypadá?		
Umístil jste bombu sám?	Proč?	
Jak se jmenujete?	Jaká je Vaše adresa?	
Kolik je Vám let?	Jaké jste národnosti?	
Jste muž nebo žena?	Čeho myslíte, že dosáhnete?	
Telefonní číslo, na kterém byl hovor přijat:	Datum a čas přijetí telefonátu:	
Po skončení telefonátu okamžitě vše ohlaste svému nadřízenému.		
Po skončení telefonátu proveďte vyplnění následujících bodů a informace předejte svému nadřízenému. Křížkem označte použitelné popisy.		
Popis hlasu volajícího:	Zvuky v pozadí:	
klidný - nosový	pouliční zvuky - zvířata	
rozzlobený - koptavý	zvuky nádobí - bez zvuků	
vzrušený - šišlavý	psací stroje - stroje v továrně	
pomalý - hrubý, chraplavý	hlasy v pozadí - železnice	
rychlý - hluboký	domácí zvuky - lodní doprava, přístav	
měkký - roztřesený	pazvuky - telefonní budka	
hlasitý - čistý	automobilové motory - vzdálené hlasy	
výsměšný - oddechující	Jiné zvuky (popsat)	
plačtivý - křaplavý	Jazyk anonymní výhrůžky:	
normální - změněný	dobře vyslovovaný - zpráva čtená	
odměřený - s přízvukem	vzdělaný - nesouvislý	
nezřetelný - známý	s chybami - z magnetofonu	
Jestli-že byl hlas známý, komu byl podobný:		
Další informace, které můžete doplnit:		